

ՀՈՒՅՄ

Մշակութային և հասարակական ամսագիր

لويس

LOUYS

Armenian Monthly

ISSN 1682-5446

**Ինչո՞ւ են լռում թե՛ Երեւանը և թե՛
Սփյուռքը Հայաստանի 1988 թվականի
երկրաշարժի մասին, ինչու էլ
հանգանակություն չեն անում, միթե
վերացե՞լ են բոլոր ավերակները, միթե
բոլոր աղետյալների մարդավայել տուն
ու հանգրվան են տվե՞լ.
Չէ՞ որ ինչքան կարողացան երկուստեք
յուրացրին օժանդակությունները**

Այս համարում

Հայերեն բաժին

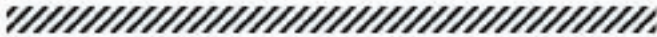
- 1- Իրանահայ Համայնք.....1
- 2- Երևանի Իշխանապետություն.....4
- 3- Արևմտյան Հայաստան.....8
- 4- Միջազգային.....12
- 5- Հասարակական.....13
- 6- Մշակույթ.....15
- 7- Խոհեր.....18
- 8- Գծանկարչություն.....18
- 9- Հայերեն-սլոբակերեն առումանի.....18

Պարսկերեն բաժին

- 1- Լուրեր.....1-2

Շապիկի առաջին էջում՝ 1988 թ. դեկտ. 7-ի երկրաշարժ
Վերջին էջում՝ Լոր Գիրք

Համար 174, դեկտեմբեր 2012 թ.
No. 174, December 2012
ماهنامه لویس - شماره ۱۷۴ دی ماه ۱۳۹۱

ԼՈՒՅՍ

Մշակութային եւ հասարակական ամսագիր

Արտոնատեր եւ գլխավոր խմբագիր՝

Էդ. Բաղդասարյան

Փոստարկը 15875-9488 Թեհրան - Իրան

Էլեկտրոնային փոստ՝ louys_monthly@yahoo.com
Ինտերնետային հասցեն www.louysonline.com

LOUYS

Armenian Cultural and Social Monthly

License-holder and Editor-in-Chief

Ed. Baghdasarian

www.Edic-Baghdasarian.com

POBox 15875-9488 Tehran – Iran

E-mail : louys_monthly@yahoo.com

Internet : www.louysonline.com

Թերթի Գինը՝ Հատակահար - 5000 ռիալ
Բաժանորդագրություն՝

Իրան՝ մեկ տարի՝ 60,000 ռիալ

Արտասահման՝ մեկ տարի՝ 50 ԱՄՆ դոլար

Հոդվածների հեղինակների կարծիքները կարող են
չհամընկնել խմբագրության տեսակետներին:
Արտատպության դեպքում հղումը «ԼՈՒՅՍ» - ին
պարտադիր է:

Երկրաշարժից 24 տարի անց աղետի գոտին

դեռ ամբողջությամբ չի վերականգնվել

Անթրեանուրյան հիմնադրամը լուծելու կոչ՝ իրանուրյաններին
«Քաղաք մերն է» Խաղաղության համաձեռնության կոչը՝ ազդված
Հայաստանի իրանուրյաններին

Կրթյալ 1988 թվի Սեպտեմբերի երկրաշարժի 24-րդ տարեկիցը:
«Քաղաք մերն է» Խաղաղության համաձեռնությունը արձանագրում է, որ չնայած անցած տարիներին աղետի գոտում իրականացված բնակարանափոխարկումը, երկրաշարժից 24 տարի անց աղետի գոտին դեռ ամբողջությամբ չի վերականգնվել. միայն Ֆյունիխում երկրաշարժից անթրեան է և անտիկերում է աղքատ ավելի քան 2.700 ընտանիք (տեղում և կիսով անթրեան ընտանիքներ, բնակարաններ կորցրած և չնափառված, սեփական տներ կորցրած ընտանիքներ), իսկ այլ անթրեան ընտանիքների թիվը 1.600-ից ավելի է (ներգազայուներ, սոցիալական պատճառներով բնակարանները օտարում և անտիկերում կացարան գտած ընտանիքներ և այլն): Փորձագիտությունը, ազատությունը Ֆյունիխում և Շիրակի մարզում կործանարար չափեր ունեն, պատճառական տվյալներով, ազատ է համարվում գյուղացիների 47 առկայը:

Այս ուղերձով գիտնում ենք Հայաստանի Ազգային Ժողովին, նախագահին և կառավարությանը, կաշկեով.

1. Ուժը կորցրած համարել 22 կառավարության 1988 թվականի համար 432 որոշումը: Երկրաշարժից անթրեան դարձած, կեսազայուս տեղում և կիսով քան ընտանիքների այն մասերին, որոնք մնացել են ապրելու անտիկերում, նախաչել որդես պետության կողմից փոխառուցման կերպի անթրեաններ, առաջիկա 2 տարում այս խնդիրն ապահովել բնակարաններով՝ ըստ ընտանիքի անդամների փաստացի թվի:

2. 1988 թվի երկրաշարժից փաստացի անթրեան դարձած, բայց չնափառված ընտանիքներին և սեփական տներ կորցրած ու չնափառված ընտանիքներին կառավարության առաջ կազմավելու և բնակարաններով փոխառուցվելու՝ ըստ ընտանիքի անդամների փաստացի թվի:

3. Անթրեանուրյան պայմաններում աղքատ գյուղ ընտանիքներին կառույց կարգավիճակ շնորհել և առաջիկա 3 տարում ապահովել պետական կամ համայնքային սեփականության կառուցողական սոցիալական բնակարաններով կամ դրանց կազմադրված կացարաններով, որոնք կրան անժամկետ և առանց փորձովնարի բնակվելու իրավունք կառուցման, վնասելով միայն կառուցող ծախսերի կամար:

4. Վերը թերթում լուծումներից բացի, կիրառել այլընտրանային լուծումներ, ինչպես օրինակ՝ ցանկության ունեցող անթրեաններին ընձեռել արտադրություններ (տեղական փորձեր, էժան շինարար, աշխատանքի վնաս կամ որդես աշխատում ներգրավում սեփական տան կառուցման աշխատանքներում) անտիկերից ազատվելու և իրենց կամար սեփական տներ կամ կացարաններ կառուցելու կամար:

Մեր պարտն է կիսեցնել և զգուցանել, որ այս մասին կառարակական զործիչներն անազանել են տարիներ շարունակ, սակայն ինչիցը լուծելու իրանուրյանների փորձերը եղել են կառավարման, իսկ ինչիցը մնացել է և զարգացել: Այժմ էլ, անթրեանուրյան այս ինչիցը շատափայր չկարգավերելու կամ դանգաղ կարգավերելու դեպքում, եզնամանք իտրանուրյան՝ անթրեան ընտանիքների թիվը շարունակարար մեծանալու է, անկելու է արտագաղթը, սոցիալական եզնամանք ու սեփական օտարումը դանուր ևն անհարաբարելի:

Իսկ ի՞նչ կազմ Սիլյուսթի մի քանի միլիոն դարտի օգնությունները կայրենակից սպեսայաներին:

Իրանահայ Համայնք

Կայացան Թեհրանի հայոց թեմի 15-րդ Պատգամաւորական ժողովի ընտրութիւնները

Շաբաթ, 17 Նոյեմբեր 2012

Նոյեմբերի 16-ին, կայացան Թեհրանի հայոց թեմի 15-րդ Պատգամաւորական ժողովի ընտրութիւնները: Թեհրանից բացի ընտրութիւններ անցկացւեցին նաեւ Թեհրանի հայոց թեմի յարակից քաղաքներում՝ Արաքում, Ղազվինում, Սարիում, Ռաշտում:

Թեհրանի ընտրատեղամասերն էին՝

1. Ս. Աստուածածին եկեղեցի
2. Կենտրոն՝ Ս. Սարգիս եկեղեցի, «Արաքս» եւ «Ռոստոմ» դպրոցներ, «Արամ» սրահ եւ Ս. Մինաս եկեղեցի
3. Զէյթունում՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցի, «Մարիամեան» եւ «Արարատ» դպրոցներ
4. Մասունում՝ Ս. Թարգմանչաց եկեղեցի, «Յ. Թովմասեան» եւ «Թունեան» դպրոցներ
5. Մարդարապատ՝ Ս. Վարդանանց եկեղեցի: Նախնական տւեալների համաձայն՝ ընտրութիւններին մասնակցել են 5765 հոգի:

Ըստ նախնական տւեալների ընտրել են.

Կենտրոնում

1. Վարդան Վարդանեան՝ 1079 ձայն
2. Գեորգ Վարդան՝ 1076 ձայն
3. Ժանետ Թումեանց՝ 654 ձայն
4. Վարուժան Բաբումի՝ 628 ձայն
5. Նորայր Արամեան՝ 624 ձայն
6. Յարութիւն Եղնազար՝ 612 ձայն
7. Սեդրակ Գոջամանեան՝ 601 ձայն
8. Արբի Սարգսեան՝ 597 ձայն
9. Ալֆրեդ Դաւուդի՝ 579 ձայն
10. Հանրի Զուակիմ՝ 574 ձայն
11. Լիլիա Նորաեան՝ 568 ձայն
12. Յակոբ Յակոբեան՝ 563 ձայն
13. Ռազմիկ Խոտարախչեան՝ 531 ձայն

Զէյթուն քաղաքամասում

1. Էլիպս Մասեհեան՝ 1013 ձայն
2. Ալբերտ Քոչարեան՝ 997 ձայն

3. Սիլւա Աւասափեան՝ 994 ձայն
4. Աշոտ Սինանի՝ 951 ձայն
5. Շաքէ Աւետեան՝ 941 ձայն
6. Վահէ Խաչատրեան՝ 920 ձայն
7. Վալոդ Հախինեան՝ 918 ձայն
8. Հենրիկ Կարապետեան՝ 892 ձայն
9. Արա Շահվերդեան՝ 834 ձայն

Մասուն քաղաքամասում

1. Արմէն Հայրապետեան՝ 1138 ձայն
2. Հրաչ Իսախանեան՝ 964 ձայն
3. Ժողէֆ Մեհրաբեան՝ 953 ձայն
4. Վահէ Բաբայեան՝ 920 ձայն
5. Վահիկ Ռաթնուեան՝ 918 ձայն
6. Խաչիկ Քեշիշ՝ 892 ձայն
7. Ալվարդ Այդինեան՝ 878 ձայն
8. Ռուբինա Մարկոսեան՝ 850 ձայն
9. Հրաչ Մարկոսեան՝ 814 ձայն
10. Գուրգէն Քեշիշ-Յարութիւնեան՝ 775 ձայն
11. Արին Միրզայեան՝ 766 ձայն
12. Էդիկ Մեհրաբի՝ 762 ձայն
13. Հենրիկ Աղաջանի՝ 759 ձայն

Ս. Աստուածածին եկեղեցու ընտրատարածք

1. Սեդա Թարվերդեան՝ 127 ձայն
2. Կարինէ Բալըքչեան՝ 121 ձայն
3. Մարինա Թումանեան՝ 120 ձայն

Ս. Վարդանանց եկեղեցու ընտրատարածք

1. Ժոռէս Գրիգորեան՝ 139 ձայն
2. Էդուարդ Աբրահամեան՝ 137 ձայն
3. Գուրգէն Քարամեան՝ 132 ձայն

Յարակից քաղաքների մասնակցութեան պատկեր

- Արաք՝ մասնակցել են 77 հոգի, ընտրել է Արման Մեջլումեանը՝ 48 ձայն
- Սարի՝ մասնակցել են 58 հոգի, ընտրել է Ալբերտ Մանասեանցը՝ 58 ձայն
- Ռաշտ՝ մասնակցել են 28 հոգի եւ Ղազվին՝ մասնակցել են 21 հոգի, ընտրել է Ժակլին Ղահրամանեանցը՝ 49 ձայն
- Գորգան՝ մասնակցել են 64 հոգի, ընտրել է Մառա Մալխասեանցը
- Անզալի՝ մասնակցել են 26 հոգի, ընտրել է Կարէն Տեր-Յովսէփեանը՝ 23 ձայն

Աւարտեցին Մուծումբարի Ս. Հոփսիմէ եկեղեցու վերանորոգութեան աշխատանքները

08/11/2012 20:05:00 Թարիզ, Ազգային Առաջնորդարան

Ատրպատականի Հայոց Թեմի տարածքում գտնուող եկեղեցիների ու ազգապատկան կալածների իրավիճակով մտկից հետաքրքրւելու նպատակով, Հինգշաբթի 8 Նոյեմբեր 2012-ի առաւօտուն, Թեմակալ Առաջնորդ Գերպ. Տ. Գրիգոր Ծ. Վրդ. Չիֆթճեանը մեկնեց Մուծումբար գիւղը, Թարիզից 47 քիլոմէթր Հիւսիս-Արեւմուտք, հետեւելու համար նախապէս հայաբնակ

գիւղի Ս. Հռիփսիմէ պատմական եկեղեցու վերանորոգութեան աշխատանքներին:

Յայտնենք, որ եկեղեցին վնասներ էր կրել հիւսիսային Իրանում 11 Օգոստոս 2012-ին տեղի ունեցած երկրաշարժի հետեանքով: Երկրի հնապահականման հիմնարկի կողմից կատարող շինարարական աշխատանքներին հետեւելով, Թեմակալ Առաջնորդը իր գոհունակութիւնը յայտնեց հարազատ վերանորոգութեան համար, համաձայն հայ եկեղեցու ճարտարապետական ոճին ու Դ. դարի հայկական եկեղեցիների ոճով կառուցած այս եկեղեցու անհնարական չափերին: Առանց զանգակատան այս ամրաշէն եկեղեցու պատերի տակ, հիմքից մի քիչ բարձր գտնուող քանդակային անընթեռնելի գրութիւնները ցոյց են տալիս, թէ ներկայ շէնքը վերանորոգւած եկեղեցի է, եւ թէ նախապէս տեղում եղել է մի անելի հին եկեղեցի: Սոյն վերանորոգութեան թւականն է հաւանաբար հայկական ՌՃԽ №1691Թ թիւը, արեւմտեան արտաքին պատի մէջ զետեղւած մարմարի վրայ արձանագրւած:

«Մուծ» եւ «ամբար» բառերից կազմւած այս անունը տրւել է գիւղին, հաւանաբար միշտ մշուշապատ լինելու պատճառաւ: Նա միակն է եղել շրջակայ հինաւուրց հայկական գիւղերից, որը մինչեւ 20-րդ դարի սկիզբը, մինչեւ 1946 թիւ, հայաբնակ է եղել, երբ դժբախտաբար դատարկւել է ներգաղթի հետեանքով: Իր փառքի օրերին, 1870-ական թւերին, ունեցել է 300 տուն հայ բնակչութիւն, Մելիքների գոյգ ընտանիքներով՝ Մելիք Մնացականենք, եւ Մելիք Անդրեասենք:

Թաւրիզից Մուծումբար ճամբի վրայ նախկինում եղել է Մինաւար ՔՄենաւորձ գիւղը, իսկ Աղդաշ լեռան լանջերին Իլարի ՔԻ Լերինքձ գիւղը: Սրանից անելի վերեւ Արգիւսասարը ՔԱրծիւսասարձ, որտեղ գոյութիւն ունեն հին եկեղեցու անբակներ, որը ամէն Համբարձման տօնին ուխտատեղի էր Մուծումբարցի եւ շրջակայ գիւղերում բնակող հայութեան համար: Յիշարժան են նաեւ Ալշաղմուլքը ՔԱղջամուղջձ, եւ Մուծումբարի շուրջը գտնուող միւս տասը գիւղերը, որոնք վերջնականապէս հայաթափւեցին 1900-1905 թւերին:

Մուծումբար գիւղի բլրան գագաթին երեւում են «Ս. Աներեւոյթ» ժողովրդական կոչումով «Նորովարդ» կամ «Նորոտ» մատուռի անբակները, որտեղ ըստ անանդութեան երկնային լոյս է երեւացել եւ անհետացել, դրա համար Մուծումբարցիք կառուցել են այդ ուխտատեղին, գիւղի հանգստարանի շարունակութեան վրայ:

Մուծումբարը դարերի ընթացքում տարբեր ցեղերի կողմից անբի ու թալանի է ենթարկւել: Իսկ 20-րդ դարի սկիզբից, թուրք-պարսկական պատերազմի եւ Հայ Ազատագրական Պայքարի շրջագծում, Մուծումբարը դարձեալ յայտնի է դարձել, եւ իրաւամբ կոչւել «Փոքրիկ Զէյթուն» կամ «Արծեւոյն»: Յատկապէս 28 Հոկտեմբեր 1908-ին, հերոսական մարտեր են մղւել այս գիւղում, ընդամենը 20 ֆեղայիներով ՔՀրաչի տասնեակըձ, որոնք դիմադրել են Սամի եւ Բոյուզ խաներին, ստոյգ կոտորածից փրկելով Ս. Հռիփսիմէ ամրակուռ եկեղեցում ապաստանած գիւղի ողջ ժողովրդին: Այդ կուռ գոհում են Արտեմը ՔՌազմիկձ եւ Նիկոլը ՔԳանձակեցիձ, մինչեւ որ Թաւրիզից օգնութիւն է հասնում ֆեղայական նոր խմբերով: Եկեղեցում ապաստանած ժողովրդի մէջ այդ օր ծնում են երկու մանչ երեխաներ, եւ ծնողները դրանք անւանում են այդ օր գոհւած երկու ֆեղայիների՝ Արտեմի եւ Նիկոլի անուններով...: Իսկ սպաննած երկու հայդուկների դիակները բերում եւ թաղում են Թաւրիզի Լիլաւա թաղամասի Ս. Մարգիս եկեղեցու շրջափակում, որտեղ ցայսօր հանգչում են, բարեպաշտ ժողովրդի երկիւղալից հայեացքի ներքոյ:

Հայաստանի Խորհրդայնացումից յետոյ, 1921թւին, Մուծումբարը կարեւոր դեր է խաղացել հայ քաղաքական տարագրութեան համար, Կարմիր Բռնատիրութեան ճիրաններից ճողոպրած հայ ընտրանին Իրանի հողի վրայ խնամելով, նախքան նրանց Թաւրիզ հասնելը:

Պատմական անցեալով հարուստ, Ազատագրական Պայքարի այս օրրանում հայկական հետքերի ուսումնասիրութիւնը կատարելով, Թեմակալ Առաջնորդը նաեւ այցելեց գիւղի հարիւրաւոր տապանաքարերով խճանկարւած հանգստարանը, աղօթք մրմնջալով նախկին հայահոծ գիւղի փառաւոր անցեալի լուռ վկաների հոգւոց:

Ս. Անդրեւորդու մենաստանի «Հովի մատուռ»ում Ս. Պատարագ մատուցեց

01/11/2012 18:20:00Թաւրիզ, Ազգային Առաջնորդարան

Առօրեայ դրութեամբ Դարաշամբի Ս. Ստեփանոս Նախավկայ կամ Մաղարդավանք այցելող բազմահարիւր օտարագգի զբօսաշրջիկների հետաքրքիր հայեացքի դիմաց բացուող առաջին հայկական հին կառոյցը, Արագի ափին գտնուող Ս. Անդրեւորդու Մենաստանի գողտրիկ «Հովի մատուռ»ն է, 13-րդ դարից մնացած:

միութեան կից «Արմենուհի» միութեան, Թ. Հ. Թ. Կարիքաւորներին օժանդակող մարմնի ու Աշխարհատեսների հայկական կենտրոնի կենտրոնատեղիները:

Հինգշաբթի 1 Նոյեմբեր 2012-ի առաւօտուն, Ատրպատականի Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերայ. Ս. Գրիգոր Օ. Վրդ. Չիֆթճեանը, ընկերակցութեամբ մի խումբ ուխտաւորների մեկնեց Ջուլֆա, եւ ժամը 11-ին Ս. Պատարագ մատուցեց «Հովի մատուռ»ում:

Իր խօսած քարոզի ընթացքում, Հայր Սուրբը անդրադարձաւ Ս. Անդրեոսի մենաատանի շրջապատում մինչեւ 19-րդ դար գոյութիւն ունեցող Վարջամար հայկական գիւղի պատմութեանը, որի մասին յիշատակութիւն է թողել ֆրանսիացի ճանապարհորդ Սեն Մարթենը: Թեմակալ Առաջնորդը նաեւ խօսեց այն մասին, թէ 1988 թ-ի պեղումների ժամանակ են յայտնաբերել մատուռի կողքին գտնուող մի քանի սենեակներից բաղկացած համալիրի յատակագծի քարերը:

Այս մատուռը, ճիշդ հանդիպակաց կողմում լինելով Հին Ջուղայի եռաբլրեան հանգստարանին, 2005 թ-ի Դեկտեմբերի 10-ին լուռ վկան հանդիսացաւ հայկական մշակութային եղեռնի շարունակմանը, երբ գետի միւս ափում գտնուող հարիւրաւոր գեղաքանդակ հանգիստի խաչքարերը մեր անբախտ պապերի, բարբարոսաբար ջարդուելով յանձնեցին մայր Արաքսի լայնանիստ ափունքին, խեղդուելով դրա կոհակների տակ:

Հազիւ մի բուռ հաւատացեալներ ներառող մատուռի ներսում հոգեպարար սրբազան արարողութեամբ հոգեպէս զօրացած, իւրաքանչիւր մասնակից վերադարձաւ իր տունը, հայ եկեղեցու մելանոյշ շարականների եղանակները միացրած Արազի ջրերի բարձրագոյ շրջապատները:

Սասուն քաղաքամասի մշակութային համալիրի բացումը

Հինգշաբթի, հոկտ. 4-ի երեկոյեան Թեհրանի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Սեպուհ արք. Մարգսեանի ձեռամբ կատարեց Թեհրանի Սասուն քաղաքամասի «Նայիրի» տղայոց տարրական դպրոցին կից գտնուող մշակութային համալիրի բացումը, որը կեանքի է կոչել Թեհրանի հայոց Թեմական խորհրդի նախաձեռնութեամբ եւ իր մէջ ներառում է Ազգային գրադարանը եւ «Հայ կին»

Սրբազան Հայրը ժպտաւէնի հատումով համալիրի բացումը կատարելուց յետոյ՝ օրինեց մատուցած աղուհացը, ապա Ս. Մակար վրդ. Աշգարեանի, Թ. Հ. Թ. Պատգամաւորական ժողովի, Թեմական խորհրդի, ազգային մարմինների, միութիւնների ու «Ալիք» օրաթերթի ներկայացուցիչների եւ ներկայ հասարակութեան ընկերակցութեամբ մուտք գործելով համալիր դիտարկեց դրա տարբեր բաժինները՝ սկսելով տարբեր լեզուներով մեծ թուով գրքեր պարունակող գրադարանից, որի կառավարման պատասխանատւութիւնն ստանձնել է Մայրենի Յովասափեանը:

Այնուհետեւ համալիրի շրջափակում Տէրունական աղօթքով սկիզբ առաւ նախատեսւած միջոցառումը, որը նւիրած էր Հայ գրքի տարւան:

Ծրագրի հաղորդավար Նայիրի Շիրանեանի միջոցով ընթերցւած բացման խօսքում իմիջիայլոց կարեւորել էր հայոց լեզւի, գրականութեան ու մշակոյթի դերը՝ որպէս հազարամեակների ընթացքում հայ ժողովրդի գոյատեւումը երաշխաւորող ազդակներից մէկը, նաեւ արժեւորել էին այն անհատների ու մարմինների ազգօգուտ ծառայութիւնները, որոնք արդարացնելով իրենց կոչումը՝ ապահովել են հայ ժողովրդի ու նրա հոգե-մտաւոր արժէքների յարատեւումը:

Թեհրանի հայոց Թեմական խորհրդի խօսքն ընթերցեց խորհրդի անդամ Ռուբէն Շահվերդեանը, որում նշւած էր, որ վերջին 20 տարիների ընթացքում սա երկրորդ մշակութային համալիրն է, որ առաջանում է Թեմական խորհուրդների ջանքերով՝ հայրենակիցներին ծառայելու նպատակով յոյս յայտնելով, որ նորահիմն համալիրը Ս. Թարգմանչաց եկեղեցու եւ «Նայիրի» դպրոցի հարեւանութեամբ նպաստի քաղաքամասի բնակչութեան մշակութային կեանքի բարգաւաճմանը:

Ծրագիրն ընդգրկում էր նաեւ գեղարուեստական բաժին, որի ընթացքում ասմունքով ելոյթ ունեցան՝ Մինէ Միրզախանեանը (Եղիշէ Զարեանցի «Գովք Հայաստանի»)

եւ Նագելի Ռաթնուեանը (Ամալիա Գաբրիէլեանի «Փրկագին»-ը), «Հայոց տառեր» մեներգի կատարմամբ հանդէս եկաւ Գարինէ Մուրադեանը:

Վերջում Սրբազան Հայրը հրաւիրեց՝ արտայայտուելու:

Նա շնորհատրեւով այս մշակութային կենտրոնի բացումը՝ իր ուրախութիւնը յայտնեց, որ աշխարհում տիրող համաշխարհայնացման արշաւի, ընթերցանութեան պակասի եւ հոգե-մտաւոր արժէքների նկատմամբ անտարբերութեան պայմաններում ազգային իշխանութեան ջանքերով գրադարան բացւելով՝ դարերի ընթացքում մեր նախնիների մշակութասիրութեան շնորհիւ պահպանւած մեր ինքնութիւնը ներկայացնող հայ գիրքը հրամցում է հասարակութեանը՝ դա համարելով սխրագործութեան համագոր մի քայլ:

Սրբազան Հայրն ի մասնաւորի քաղաքաւասի բնակչութեանը յորդորեց լաւագոյնս օգուել ընձեռած առիթից:

Միջոցառումն աւարտեց ընդունելութեամբ:

Երեւանի իշխանապետութիւն

168 ժամ». Ազգային ժողովը միլիոնատերերի ակումբ է

ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորների լրացրած հայտարարագրերի համաձայն, այս տարվա մարտի 3-ի դրությամբ (խորհրդարանական ընտրությունների նախաշեմին) նրանց բոլորի դրամական միջոցները միասին վերցրած կազմել են 15.2 միլիարդ դրամ, 70 միլիոն դոլար եւ 23.7 միլիոն եվրո: Դոլարային արտահայտությամբ՝ ավելի քան 138 միլիոն դոլար: Այդ մասին գրում է «168 ժամ»-ը:

«Այսինքն՝ յուրաքանչյուր պատգամավորի միջին կարողությունը 1 միլիոն դոլարից քիչ ավելի է: Սա, իհարկէ, ծիծաղելի թիվ է, քանի որ պատգամավորների մի մասի իրական կարողությունից մի քանի տասնյակ,

եթէ ոչ՝ հարյուր անգամ փոքր թիվ է: Այդ մասին է վկայում թեկուզ այն հանգամանքը, որ իշխող կուսակցության 12 պատգամավոր ընդհանրապէս դրամական միջոցներ չի հայտարարագրել (օրինակ, Գարեն Ավագյանը, Ռազմիկ Զոհրաբյանը, Խոսրով Հարությունյանը, Շուշան Պետրոսյանը, Առաքել Մովսիսյանը եւ այլք): Ոմանք էլ, պարզվում է, նախորդ մեկ տարում ապրել են միայն պատգամավորական աշխատավարձով, սակայն վարում են «Պորշ Կայեն», «Համմեր» կամ նվազագույնը՝ Գ դասի Մերսեդես:

Այսպիսով, կարելի է արձանագրել, որ Հայաստանի Ազգային ժողովն, օրենսդիր մարմին լինելուց բացի կամ դրանից առաջ, միլիոնատերերի ակումբ է, որն, օրինակ, այս տարի կողմ քվեարկեց նվազագույն աշխատավարձը ամբողջ 2500 դրամով ավելացնելու նախագծին», - գրում է «168 ժամը»:

«Առավոտ». Իսկ ի՞նչ է պատահել,

Օսկանյանն ընդամենը միացել է

անձեռնմխելիություն չունեցող երեւ միլիոն

բաղաբացիներին

«Իսկ ի՞նչ է պատահել, ընդամենը Վարդան Օսկանյանը միացել է այն երեք միլիոն ՀՀ քաղաքացիներին, որոնք անձեռնմխելիություն չունեն, օրինակ՝ հավասարվել է ինձ: Եթէ ես ցանկացած պահի շարքային ոստիկանի քմահաճույքով կարող եմ կալանավորվել, Օսկանյանը հավասարվել է ինձ: Իսկ այն խոսքերը, թէ՛ «տասը տարվա նախարար» եւ այլն... Հիշեցնեմ, որ օրենքի առաջ բոլորը հավասար են: Բաֆֆի Հովհաննիսյանն էլ ԱԳ նախարար էր, սակայն տարիներ շարունակ չէին տալիս ՀՀ քաղաքացիություն: Նույն կերպ, երբ Օսկանյանի կառավարությունը հետապնդում էր Արզումանյանին, նա էլ էր նախարար», - երեկ այսպէս արձագանքեց Պարույր Հայրիկյանը՝ ի պատասխան լրագրողների հարցի, թէ ինչպէս է վերաբերվում Օսկանյանին անձեռնմխելիությունից զրկելուն», - գրում է «Առավոտը»:

Ինչու ցնցվեց Հայաստանի իշխող համակարգը

«Լրագիր» 14-11-2012. 15/11/2012

Share on: [f Facebook](#) [del.icio.us](#) [Diigo](#) [StumbleUpon](#) [Twitter](#)

Հայաստանում նախագահի ընտրության ընդառաջ թափ է առնում խորհրդարանական կառավարման մոդելի քննարկումը: Ընդհանուր առմամբ, որպես խորհրդարանական կառավարման մոդելի անցման անհրաժեշտություն, գլխավոր փաստարկ է բերվում հակակշիռների մեխանիզմի անհրաժեշտությունը:

Բայց, այստեղ ըստ երեւոյթին կա տեսական խաբկանք, որը հակադրության մեջ է գործնական իրողությունների հետ: Չի բացառվում նաև, որ իրականում ոչ թե խաբկանք է, այլ պարզապես խաբեություն, որ համակարգը փորձում է խորհրդարանի կառավարման մոդելի մասին տեսությամբ մատուցել հանրությանը՝ որպես երկրի փրկության ելք, իրականում փրկելով ինքզինքը:

Համակարգը խորհրդարանական կառավարման մոդելի միջոցով փորձում է ինքզինքը փրկել հենց հակասությունների և հակակշիռների այն փուլից, որում հայտնվել է ներկայիս ժամանակահատվածում: Խորհրդարանական կառավարման մոդելն իրականում կատարելու է ոչ թե հակակշիռների մեխանիզմի ձեւավորման, այլ համակարգային համերաշխության գործառույթ:

Համարվում է, որ Հայաստանում միանձնյա նախագահական կառավարում է, և նախագահը որոշում է ամեն ինչ: Իրականում, Հայաստանում երբեք չի եղել նախագահական միանձնյա կառավարում, եթե անգամ մինչև 2005 թվականի սահմանադրության բարեփոխումը նախագահը Սահմանադրությամբ օժտված է եղել անսահմանափակ լիազորությամբ: Հայաստանում պետական կառավարումն ըստ էության իրականացվել է Սահմանադրությունից դուրս:

Թե Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, թե Ռոբերտ Քոչարյանը, թե այժմ Սերժ Սարգսյանը չեն իրականացրել միանձնյա նախագահական կառավարում: Նրանք միանձնյա չեն որոշել ամեն ինչ: Մինչ Ռոբերտ Քոչարյանի դե ֆակտո նախագահությունը, Հայաստանում հաստատված էր

կառավարման ավտորիտար-կլանային համակարգ, որտեղ նախագահը ստիպված էր հաշվի առնել հեղինակություններին ու նրանց կլաններին: Հենց այդ ժամանակահատվածում Հայաստանի իշխանության մեջ ձեւավորվեց բավական հզոր «արարատյան» կլանը՝ Վազգեն Սարգսյանի գլխավորությամբ: Ձեւավորվեցին այլ կլաններ: 1995-1996 թվականների ընտրական ցիկլը վկայեց, որ երկրում իշխանությունը կլաններին է, ոչ թե միայն Տեր-Պետրոսյանին: Այլ հարց է, որ հանուն իշխանության մեջ իր դիրքերի, Տեր-Պետրոսյանը չէր ընդդիմանում կլանների ձեւավորմանը և պատասխանատու էր համակարգի այդ ընթացքի համար, ինչն էլ ի վերջո նրան դարձրեց այդ ընթացքի «գոհը»: Թեև, միգուցե նաև Տեր-Պետրոսյանը պարզապես ընտրեց իր հեռանալու ամենաքիչ գլխացավով տարբերակը:

Ռոբերտ Քոչարյանը կլանային համակարգից անցում կատարեց օլիգարխիկ համակարգի, որտեղ արդեն կանոնները շատ ավելի մեծ նշանակություն ունեն, քան անձերը՝ «ավտարիտետները»: Այսինքն, գուցե ոչ դասական իմաստով, բայց ըստ էության ավտորիտար-կլանային համակարգին փոխարինելու եկավ շահերի համակարգը, որտեղ արդեն նշանակություն ունեն ոչ թե անհատի կալիբրը, այլ այն, թե որքանով է նա համապատասխանում իշխող համակարգի շահին: Պատահական չէ, որ այդ համակարգում իրենց գտան նորանոր շատ անհատներ, որոնք Տեր-Պետրոսյանի իշխանության կլանային համակարգում համարվում էին «վեցնոցներ» կամ «մանկլավիկներ», և որոնց մասին ներկայում այդ հիշողություններն ունեն Տեր-Պետրոսյանի համակարգում առաջատար դիրքերում գտնված շատ գործիչներ:

Կլանային-ավտորիտար համակարգը այդ «մանկլավիկներին» չէր տալիս դրսևորվելու հնարավորություն՝ նրանք սպասարկում էին ավտարիտետներին, իսկ շահերի համակարգում նրանք արդեն ինքնադրսևորվեցին ամբողջությամբ, հայտնվելով առաջատար դիրքերում:

Օլիգարխների համակարգի ճգնաժամը սրվեց նախագահի փոփոխությունից, հատկապես այն հանգամանքից, որ գործող նախագահ Քոչարյանը փորձում էր համակարգում ամրագրել մեխանիզմներ, որոնք նրան հնարավորություն կտային նախագահի պաշտոնը թողնելով՝ չթողնել իշխանության կառավարման դեկը: Այսինքն, Ռոբերտ Քոչարյանն իր իսկ ձեւավորած ընդհանուր շահերի համակարգը ցնցեց իր անձնական իշխանական շահը առաջ բերելով և փորձելով համակարգը ենթարկել այդ անձնական շահին: 'Դա էլ անխուսափելիորեն առաջ բերեց դիմադրող ուժ՝ ի դեմս նախագահի պաշտոնի գնացող Սերժ Սարգսյանի:

Օլիգարխիկ համակարգը դրա հետեւանքով հայտնվեց ճգնաժամի մեջ: Այդ ճգնաժամն ավելի խորացավ ժամանակի գործոնների հետեւանքով՝ հասարակական-քաղաքացիական ակտիվություն, ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների արագ զարգացում, համաշխարհային

տնտեսական ճգնաժամ, աշխարհաքաղաքական նոր եւ առավել դինամիկ զարգացումներ, որոնցում Հարավային Կովկասն ու Հայաստանը առանցքային նշանակություն ունեցող կետեր են, ինչն էլ իր հերթին Հայաստանում սրեց Արեւմուտքի եւ Ռուսաստանի միջեւ ազդեցության պայքարը:

Այդ գործոնները Հայաստանում առաջ բերեցին շահերի նոր դասավորություն. Մերժ Սարգսյանի իշխանական շահը, որի ելակետը դե յուրե պատասխանատվությունն է միջազգային քաղաքական սուբյեկտ Հայաստանի վարքի համար աշխարհաքաղաքական դինամիկ գործընթացներում, այդ համատեքստում Մերժ Սարգսյանի եւ օլիգարխիկ համակարգի հակասությունը՝ տնտեսական թե՛ համաշխարհային, թե՛ հայաստանյան ճգնաժամի եւ Հայաստանում սպառվող տնտեսական ռեսուրսների պարագայում, եւ հասարակության-քաղաքացիների շահը, որի գիտակցումը ավելի է մեծանում տնտեսա-քաղաքական խորացող ճգնաժամի պայմաններում:

Այդ պարագայում, Մերժ Սարգսյանի իշխանական շահը պահանջում է ռեֆորմներ՝ թե՛ Հայաստանի միջազգային դերի ադեկվատ իրականացման համար, թե՛ հանրային ավելի ու ավելի սրվող շահի ադեկվատ սպասարկման եւ լարվածության էսկալացիա թույլ չտալու համար: Այդ ռեֆորմներն անհնար է արդյունավետ իրականացնել առանց օլիգարխիկ տնտեսական եւ քաղաքական համակարգի ապամոնտաժման: Օլիգարխիան բնականաբար դիմադրում է այդ զարգացմանը: Մերժ Սարգսյանն իհարկե հաճույքով վերջնականապես կպայմանավորվեր օլիգարխիայի հետ, սակայն դրան խանգարում են թե՛ հասարակության մեջ տեղի ունեցող գործընթացները, թե՛ տնտեսական ռեսուրսների սպառումը, թե՛ արտաքին միջավայրի ճնշումները:

Այդ պայմաններում, ներքիշխանական հակասությունները ռազմավարական իմաստով դառնում են անհաղթահարելի, եւ ձեւավորվում են հակակշիռների երեք կենտրոններ՝ Մերժ Սարգսյան, օլիգարխիա եւ քաղաքացիական հասարակություն: Այստեղ, կարճաժամկետ իմաստով շահերի ներդաշնակություն կարող է լինել եռանկյունու բոլոր կողմերի միջեւ, բայց հենց այդ հանգամանքն էլ իրավիճակը դարձնում է խիստ անկանխատեսելի, հատկապես արտաքին ուշադրության եւ ազդեցության ուժգնացման, արտաքին միջավայրի ճնշման պայմաններում: Այսինքն, հակակշիռների մեխանիզմն առավել կենսունակ կարող է լինել հենց ներկայիս դասավորության պայմաններում:

Հայաստանում, այս փուլում խորհրդարանական կառավարումը, փաստացի, չեզոքացնում է եռանկյունին, հանում մեջտեղից Մերժ Սարգսյանին՝ տվյալ դեպքում ոչ որպես անձ, այլ որպես շահի կրող բեւեռ, ինստիտուտ: Այսինքն, զգալիորեն չեզոքացնում, հարթում ներքիշխանական կոնֆլիկտը՝ այն փոխարինում հակակաշիռների դե յուրե մեխանիզմով, իսկ դե ֆակտո ընդլայնում ներհամակարգային

պայմանավորվածությունների դաշտը եւ ավելացնում ինքնապահպանության սպառվող պոտենցիալը: ՀԱԿՈՒԲ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Հայ երիտասարդների հեղինակած անօդաչու թռչող սարքերն առաջին փորձնական թռիչքն են կատարել

17 Նոյեմբերի 2012

Այսօր՝ Արգնիի ուսումնական օդանավակայանում, փորձնական թռիչքի են դուրս եկել ԱրմՌոբոտիքս մրցույթի մասնակից անօդաչու թռչող սարքերը:

Ի դեպ, թռչող սարքերի թռիչքն իրականացվել է և ավտոմատ, և հեռակառավարմամբ, իսկ նպատակը հետևյալն էր՝ մրցույթի մասնակիցներին հնարավորություն տալ իրական պայմաններում փորձարկել իրենց հեղինակած սարքերը, փորձել դրանց պատրաստվածության մակարդակը և բացահայտել թերությունները, որոնք պետք է վերացվեն մինչ 2013-ի մայիս ամիսը, երբ և կայանալու է մրցույթի եզրափակիչ փուլը: Մասնակից թիմերի առջև խնդիր էր դրված՝ նախագծել և պատրաստել այնպիսի թռչող սարքեր, որոնք թռիչքի ընթացքում կկարողանան ուսումնասիրել տարածքը, կհասկանան տեղորոշման համար նախատեսված նշանները, առցանց պատկերներ կուղարկեն, ինչպես նաև կկարողանան գտնել հատուկ նշանատեղը, համապատասխան վայր տեղափոխել 300գ բեռ և վերադառնալ մեկնարկային կետ: Անօդաչու թռչող սարքը կարող է լինել ուղղաթիռ, քուսպորոքփոթեր, օդանավ, դիրիժաբլ:

30 տարի ավիամոդելավորմամբ զբաղվող «Ֆլայ արտ» ընկերության ներկայացուցիչ Գալուստ Սահակյանի թիմի ներկայացրած թռչող սարքն առաջինն է «Էլույթ» ունենում, արդյունքները վատ չեն. «Մրցույթին ներկայացրած անօդաչու թռչող սարքը կոչվում է օբթոքփոթեր, որովհետև ունի 8 ճառագայթ-«ոտիկներ», բայց նույն ուղղաթիռի թռիչքի սկզբունքն է: Մեր սարքը մշակվել է Բսրայելի համար, նախագծի հեղինակը բրիտանացիներ են, մենք պարզապես հավաքել ենք այն: Դիպպազոնը շատ մեծ է: Ձեռքով կառավարման համար ունի GPS ալեհավաք: Ես կարող եմ հրահանգ ուղարկել

համակարգչի միջոցով և ձեռքերս ծալած նայել, թե ինչպես է այն կատարում ամբողջ ծրագիրը: Թռիչքի բարձրությունը մոտ 2 կմ է, հեռավորությունը 5 կմ-ից ոչ պակաս, արագությունը 0-ից մինչև 50 կմ/ժ: Ավելին պետք է չէ. որտեղ մենք հիմնականում օգտագործում ենք սարքը, այն է՝ տեսահոլովակների նկարահանումների ժամանակ, մեծ արագության անհրաժեշտություն չի գագացվում: Աշխատում է մարտկոցով»:

«Սկայ սպա» թիմի ներկայացրած թռչող սարքն իր չափերով ամենամեծն է, վերջնական արդյունքին հասնելը մոտ 10 տարբեր սարքեր են նախագծել:

«Մեր թռչող սարքի թևերի բացվածությունը և երկարությունը 2,5 մետր է: Թռիչքի բարձրությունը 3000 մ, իսկ հեռավորությունը մինչև 70 կմ: Աշխատում է բենզինով, ունի վիդեոնկարահանման հնարավորություն: Կապի ընդհատման կամ չլինելու դեպքում՝ իր գնացած ճանապարհը հիշելով հանգիստ հետ է գալիս տուն: Այս սարքի նախագծման և պատրաստման համար պահանջվեց 3 ամիս: Մեր թիմը բաղկացած 11 հոգուց: Ոլորտը զարգացնելու ներուժ կա, միայն համապատասխան ֆինանսավորում չկա», - ասաց թիմի ավագ մասնագիտությամբ ռադիոինժեներ Գոռ Մինասյանը:

ԱրմՌոբոտիքս մրցույթին մասնակցում է նաև ՀՀ ՊՆ ռազմական ավիացիոն ինստիտուտը: Ռազմաուսումնական հաստատության ղեկավար, գնդապետ Դանիել Բալայանը շեշտում է՝ մրցույթին մասնակցելու իմաստը բնավ հաղթելը չէ, այլ՝ խորհրդավակյան աջակցություն ցուցաբերելը: Մենք պատրաստ ենք դրան, որքան շատ ընկերություններ լինեն այս ոլորտում զբաղված, այնքան մեծ կլինի մրցակցությունը, որը կտա իր հզոր պտուղները: Մենք ոչ մեկից ոչինչ չենք պատրաստվում թաքցնել: Վստահ եմ՝ կգա ժամանակ, որ Հայաստանն անօդաչու թռչող սարքերի արտադրության ոլորտում լուրջ զարգացում կարձանագրի: Էլեկտրատեխնիկայի բնագավառում Հայաստանը միշտ բարձր դիրք է գրավել և պետք է շարունակել այդ միտումներն ու ավանդույթները: Այն ճանապարհը, որ մենք անցել ենք, նրանք արդեն կարիք չունեն անցնելու, այլ ընդամենը ծառայեցնելու որպես հարթակ հետագա «թռիչքների» համար», - նշեց ռազմական ավիացիոն ինստիտուտի պետը:

ԱրմՌոբոտիքսի հովանավոր՝ ՎիվաՄել-ՄՏՍ ընկերության գլխավոր տնօրեն Ռալֆ Յիրիկյանն իր հերթին նկատեց, որ մեր երկրի համար հիշյալ ծրագիրն անչափ կարևոր է և պետք է ամեն ինչ անել զարգացնելու անօդաչու սարքերի արտադրության ոլորտը:

«Այսօրինակ ծրագրերը կարող են ծառայել քաղաքացիական և ռազմական նպատակներին: Մենք պետք է ապացուցենք մեր հարևաններին, որ ընդունակ

ենք, որ մենք կարող ենք, մեր երիտասարդները կարող են: Սա հեռանկարային ծրագիր է և համապատասխան մարմիններն ու ընկերությունները պետք է օժանդակեն նման ծրագրերին, որ մենք ավելի կարողանանք ստեղծագործել՝ մեր երիտասարդների միջոցով և այս ոլորտը առաջ տանենք», - նշեց Ռալֆ Յիրիկյանը: Հավելենք, որ մրցույթի կազմակերպիչը Ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների ձեռնարկությունների միությունն էր:

Հայաստանում կանանց 39%-ը ենթարկվում է ֆիզիկական, իսկ 5%-ը սեռական բռնության. Սուսաննա Վարդանյան

26

Նոյեմբերի 2012 - 14:59

Կանանց իրավունքների կենտրոնի կոորդինատոր Արփինե Գևոգյանն այսօր լրագրողների հետ հանդիպմանը նշեց, որ նոյեմբերի 25-ը կանանց նկատմամբ բռնությունների վերացման միջազգային օրն է: Այդ օրվանից սկսած հաշվում են 16-օրյակ՝ գենդերային խտրականության դեմ պայքարի շրջան:

Կանանց իրավունքների կենտրոնի տնօրեն Սուսաննա Վարդանյան հայտնեց, որ ընտանեկան բռնության մասին օրենքի մշակումն իրենք սկսել են դեռևս 2007թ.-ից, և այն պատրաստ էր 2009թ.-ին. «Օրենքի մասին քննարկումներ եղել են նաև Եվրոպայում: Այն մի քանի անգամ շրջանառության մեջ է դրվել, և շատ դետալներ փոխվել են: Մինչև դեկտեմբերի 10-ը օրենքի նախագիծը կլինի վարչապետի մոտ, սակայն, դժվար թե մինչ նախագահական ընտրություններն այն ընդունվի»: Բանախոսը նշեց, որ օրենքը լիովին նորություն է. «Սկզբնական շրջանում քննարկվում էր, թե որքանով է անհրաժեշտ ընտանեկան բռնության մասին օրենքը, քանի որ ասվում էր, թե տարբեր օրենքներում կա անդրադարձ բռնության մասին: Սակայն մենք հավաստիացրեցինք, որ տարբերություն կա ընտանեկան և այլ ոլորտում տեղի ունեցող բռնության վեներայի»:

Անդրադառնալով բուն օրենքին՝ նա հայտնեց, որ, ըստ օրենքի, եթե բռնարարն ամուսինն է, ոստիկանն իրավունք ունի հեռացնի նրան ընտանիքից՝ 72 ժամով, իսկ դատարանը հետագայում կորոշի, թե վերջնական

լուծումը ինչպես տա: «Կարծում եմ՝ սկզբում դժվար կլինի օրենքի կիրառումը, սակայն դա սահմաններ կդնի շատ մարդկանց դեմ: ԱՊՀ շատ երկրներում այս մասին օրենք վաղուց ընդունվել է», - ասաց Սուսաննա Վարդանյանը: Ըստ բանախոսի՝ 2007թ. տվյալներով՝ Հայաստանում կանանց 39%-ը ենթարկվում է ֆիզիկական, իսկ 5%-ը սեռական բռնության: Սակայն շատ դեպքերում կանայք ուղղակի լռում են:

է, քան 2011թ. նույն ժամանակահատվածում 1000 խոշոր հարկատուների վճարածը:

Արեւմտյան Հայաստան

Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարությունը մեկ տարեկան է 25 Նոյեմբերի 2012 - 16:26

Ովքե՞ր են Հայաստանի խոշոր հարկատուները

06 Նոյեմբերի 2012 - 11:20

Պետեկամուտների կոմիտեն հրապարակել է 2012թ. առաջին ինը ամիսների Հայաստանի խոշոր 1000 հարկատուների ցանկը: Խոշոր հարկատուների ցանկը գլխավորում է «ՀայՌուսգազարդ» ընկերությունը, որն այս տարվա 9 ամիսների ընթացքում վճարել է 22.6 մլրդ դրամի հարկ, նախորդ տարվա 15.9 միլիարդ դրամի փոխարեն: «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատը» 2-րդ հորիզոնականում է՝ վճարելով 16.4 մլրդ դրամի հարկ, անցյալ տարվա 22.5 մլրդի փոխարեն: 3-րդ տեղում է գործարար, ԱԺ պատգամավոր Սամվել Ալեքսանյանին պատկանող «Ալեքս Գրիգ» ընկերությունը՝ 13.5 մլրդ դրամի վճարած հարկերով: Այս ընկերությունը շուրջ 2 միլիարդ դրամի ավելի շատ է հարկ է վճարել, քան անցյալ տարի: Նրան հաջորդում է «Ղ Տելեկոմ» (ապրանքանիշը՝ «Վիվա Մել-USU») ընկերությունը՝ 13.3 մլրդ դրամ ցուցանիշով, որն նախորդ տարվա համեմատ մոտ 1 միլիարդ դրամ ավել գումար է մուտքագել պետբյուջե: 5-րդ հորիզոնականում է կապի մյուս օպերատոր «ԱրմենՏել» ընկերությունը՝ 9.6 մլրդ դրամ վճարած հարկերով, որը շուրջ 100 հազար դրամով հետ է մնացել իր իսկ նախորդ ցուցանիշից: Հաջորդ հորիզոնականներում բենզին ներկրող ընկերություններն են: Խոշոր հարկատուների աղյուսակում «նորաբնակ» է 12-րդ տեղը զբաղեցրած «Սամ սեր գրուպ» ընկերությունը՝ վճարելով է 4.6 մլրդ դրամի հարկ: Ընկերության մասին առաջին անգամ խոսվեց այն ժամանակ, երբ մեծ աղմուկ բարձրացավ բանակին մատակարարվեց գումեշի միսից: Նշենք, որ հանքարդյունաբերական ոլորտի ընկերություններն այս տարի աճ են արձանագրել: «Գեո պրո մայնինգը» զբաղեցնում է 14-րդ տեղը՝ քառապատկելով իր վճարումները, իսկ «Դինո գոլդ մայնինգն»՝ 9-րդը, կրկնապատկելով պետբյուջեի վճարումները: Նույն ցուցանիշն ունի նաև Ագարակի պղնձամոլիբդենային կոմբինատը: Ընդհանուր առմամբ՝ 1000 խոշոր հարկատուները միասին վերցրած նշված ժամանակահատվածում վճարել են 394.9 մլրդ դրամի հարկ, ինչը 42.1 մլրդ դրամով ավելի

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը 2011 թվականի փետրվարի 4-ին հռչակեց Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարությունը կազմավորելու գործընթացի սկիզբը:

Այն

հարցին, թե ինչո՞ւ այդքան պատասխանատու որոշում կայացվեց, մենք պատասխանել ենք 2011 թվականի նոյեմբերի 16-ին հրապարակված <<Ինչո՞ւ Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարություն>> հոդվածում: Այստեղ կրկնենք որոշ հիմնադրույթներ այդ համապարփակ հարցադրման եւ իրողության հետ կապված:

- Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության ստեղծման պատասխանատուներից մեկը Միջազգային ընկերակցությունն է, ով ոչ միայն 90 տարի ի վեր ամեն կերպ մերժել ու շրջանցել է հայոց իրավունքները իր բնօրրան հայրենիքի նկատմամբ, այլև ամեն ինչ արել է, որ նորանկախ Հայաստանը նույնպես զրկված լինի այդ իրավունքները պաշտպանելու լծակներից եւ հնարավորությունից:

- Սա իր հերթին նշանակում է, որ դաշնակից տերությունները, ներկայիս Միջազգային ընկերակցությունը, պատասխանատվություն են կրել եւ կրում են այն հարցերում, որ Միջին Արեւելքի պետությունների ետպատերազմյան սահմանները կարգավորելիս, այսինքն՝ Մերի դաշնագրի դրույթները կյանքի կոչելիս, խոշոր բացթողումներ են արել, ինչի հետեւանքով Միջին Արեւելքում չի կարգավորվել հայկական, քրդական հարցերը եւ դրանք մնացել են որպես լարվածության օջախներ:

- Հաջորդ կարեւոր հարցը, ինչը հաճախ պետք է հիշել, այն է՝ թե Հայկական Հարցի հետ կապված խնդիրները

բավարար չէ դիտարկել միայն իրավական հարթության մեջ, այն պարզ պատճառով, որ դրանց վրա անմիջական ազդեցություն ունեն նաև տարածաշրջանային ժամանակակից ռազմաքաղաքական կարեւոր գործոնները, զարգացումներն ու իրադարձությունները: Օրինակ, այդպիսի մի խնդիր է Արեւմտյան Հայաստանի (ներառյալ Կիլիկյան Հայաստանի) բռնազավթված տարածքների խնդիրը, որովհետև այդ տարածքներից է բխեցվում տարածաշրջանում ապրող հայությանն ու Հայաստանի Հանրապետությանը, Հայաստանին ուղղված արդի բոլոր հիմնական սպառնալիքները, եւ ոչ միայն հայությանն ու Հայաստանին: Որովհետև, առաջին հերթին, Արեւմտյան Հայաստանի ու Կիլիկյան Հայաստանի բռնազավթված տարածքների վրա են տեղակայված ժամանակակից Թուրքիայի այն զինված ուժերը, որոնք այդ տարածքներից սպառնում են Հայաստանի Հանրապետությանը, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությանը (Արցախին), Վրաստանում ու Ջավախքում ապրող հայությանը, Իրանին՝ ներառյալ Իրանում ապրող հայությանը, Իրաքին՝ ներառյալ Իրաքում ապրող հայությանը, Սիրիային՝ ներառյալ Սիրիայում ապրող հայությանը:

- Որովհետև, վաղուց արդեն ժամանակն է, որ հայությունը նեցուկ կանգնի ՀՀ-ին ու ԼՂՀ-ին եւ գործնական քայլեր ձեռնարկի, առաջին հերթին, հենց ապօրինի ու անօրինական շրջափակումները վերացնելու ուղղությամբ: Իսկ դրա ամենաիրական ու ամենաիրատեսական ճանապարհը, որպես տեր եւ իրավատեր իր սեփական հայրենիքին տեր կանգնելու գործընթացն է:

- Որովհետև, Միջազգային ընկերակցության իրավական, քաղաքական, նաև բարոյական դիրքորոշումից ու վերաբերմունքից է կախված այն հարցի պատասխանը, թե ինչպե՞ս կընթանան հայության եւ Հայաստանի համար կենսական նշանակություն ունեցող այս հարցի հետ կապված դեպքերի ու իրադարձությունների զարգացումները:

- Գալով Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության ձեռնաչափին, ընտրված է իրավական ուղիներով ընթանալու եւ երկու խնդիր լուծելու ճանապարհը: Առաջինը, իրավական բոլոր միջոցներով հայության բոլոր իրավունքների եւ, առաջին հերթին, Հայաստանի տարածքային ամբողջականության պահանջների պաշտպանության խնդիրը: Երկրորդը, հայությանն ու Հայաստանին ուղղված սպառնալիքները չեզոքացնելու խնդիրը:

Առաջինը հնարավոր է, երբ հայությունը՝ այս դեպքում Արեւմտյան Հայաստանի հայը հանդես գա որպես իրավունքի սուբյեկտ, որպես բնիկ ժողովուրդ, ով իրավունք ունի իր բնօրրանում, հայրենիքում՝ ինքնորոշման իրավունքի, ընդհուպ մինչև անկախություն: Ով իրավունք ունի իր հայրենիքի

նկատմամբ իր մասով, որպես իրավահաջորդ Վիլսոնյան Իրավարար վճռի, ով իրավունք ունի իր հայրենիքի նկատմամբ, որպես Կիլիկյան Հայաստանի անկախության պահանջատեր իրավահաջորդ: Երկրորդը, հնարավոր է, եթե հայությունը՝ սփյուռքահայությունը եւ տարածաշրջանում բնակվող հայությունը, օգտվելով բնական եւ մարդկային իրավունքի սկզբունքներից ու նորմերից, օգտվելով Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Մշտական, զինված, դրական չեզոքության մասին հայտարարությունից՝ ձեռնարկի իր ինքնապաշտպանության ուժերի կազմավորումը:

Ամփոփելով արդեն իսկ ասվածը նշենք, որ Արեւմտյան Հայաստանի հայության եւ Արեւմտյան Հայաստանի իրավունքները պաշտպանելու այլ ճանապարհ չկա, քան Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության ձեռնաչափը, որովհետև մնացած հասարակական – քաղաքական ձեռնաչափերը բազմիցս ապարդյուն փորձարկվել են անցնող 90 եւ ավելի տարիների ընթացքում:

Այժմ խոսենք անցած մեկ տարում Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության իրականացրած ծրագրային աշխատանքների մասին: Անցած մեկ տարին բավարար ժամանակ էր եւ գործունեության գլխավոր ուղղությունները հստակեցնելու, եւ այդ բոլոր ուղղություններով համապատասխան քայլեր ձեռնարկելու համար: Նշենք դրանք.

2011 թվականի փետրվարի 4-ին Արեւմտյան Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհուրդը հռչակեց Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության կազմության սկիզբը:

2011 թվականի մարտի 6-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի հատուկ հրամանագրով ստեղծվեց Արեւմտյան Հայաստանի Ժառանգության ազգային հանձնախումբը:

2011 թվականի մարտի 30-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը որոշում կայացրեց Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Մշտական, զինված, դրական չեզոքությունը հայտարարելու մասին:

2011 թվականի ապրիլի 14-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարությունը դիմեց ՄԵԻՐի դաշնագիրը ստորագրած պետություններին՝ իր մասով իրավահաջորդության դիմումով:

2011 թվականի մայիսի 28-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը որոշում կայացրեց Հայերի ցեղասպանության, Մեծ Եղեռնի հանցագործության իրականությունը հիմնավորելու Իրավաբանական հատուկ հանձնաժողովի ստեղծման վերաբերյալ: 2011 թվականի սեպտեմբերի 4-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը եւ Արեւմտյան

Հայաստանի Վտարանդի Կառավարությունը դիմեց ՄԱԿ-ի Անվտանգության Խորհրդին՝ Վուդրո Վիլսոնի Իրավարար վճիռը վերստին կյանքի կոչելու դիմումով: 2011 թվականի սեպտեմբերի 13-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարությունը դիմեց Եվրոպառլամենտի պատգամավորներին 1987 թվականի հունիսի 18-ին ընդունված «Հայկական հարցի քաղաքական լուծման մասին» բանաձեւի որոշ դրույթներ վերանայելու եւ վերաձեւակերպելու դիմումով:

2011 թվականի հոկտեմբերի 6-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարությունը ձեռնարկեց համաժողովրդական էլեկտրոնային հարցապնդում՝ հետեւյալ երկու ծրագրային խնդիրներով՝ 1. Վիլսոնեան Իրավարար վճիռի իրականացման ծրագիր, 2. Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության Խորհրդարանական ընտրությունների ծրագիր: 2011 թվականի հոկտեմբերի 21-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի նախագահի հատուկ հրամանագրով կյանքի կոչվեց Արեւմտյան Հայաստանի Դրոշը:

2011 թվականի դեկտեմբերի 26-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի նախագահի հատուկ հրամանագրով հայտարարվեց Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության եւ անվտանգության ապահովման ազգային համակարգի ստեղծման գործընթացի սկիզբը:

Վստահությամբ կարող ենք արձանագրել, որ 2011 թվականը հարուստ էր Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի իրավունքների պաշտպանության իրավական – քաղաքական ծրագրային փաթեթները պատրաստելու, ձեւակերպելու եւ հունավորելու տեսանկյունից: Այս իմաստով կատարված աշխատանքները, ավելի քան, արդյունավետ ու նպատակասլաց են եղել:

2012 թվականը նույն թափով ու վճռականությամբ աշխատանքները շարունակելու, ինչպես նաեւ կազմակերպչական գործունեություն ծավալելու ժամանակաշրջան է լինելու: Մենք գիտենք, թե թվարկված աշխատանքներում, որքան մեծ է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության բոլոր անդամների, նվիրյալների ու մասնակիցների անձնական ներդրումը: Մեր հատուկ շնորհակալությունը բոլորին: Մենք միասին ենք եւ հաղթանակը մերն է լինելու:

Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության Վարչապետ՝

Տիգրան Փաշարեզյան
04.02.2012 թ.

Եթե չլինեք 1915 թվականը, Թուրքիայում այսօր 18 մլն ոչ մուսուլման կապրեր. թուրք վերլուծաբան

16 Նոյեմբերի 2012 - 17:24

Թուրք հայտնի վերլուծաբան Օրհան Քեմալ Ջենգիզը Today's Zaman-ի իր սյունակում «Ստամբուլն ու Կոստանդնուպոլիսը» վերտառությամբ հոդվածում անդրադարձել է կատարել Թուրքիայում ազգային փոքրամասնությունների խնդրին:

«Երբ ես փոքր էի, մենք ապրում էինք «հունական տանը», իր երկաթյա դարպասներով և կառուցվածքով այն գերիշխում էր մեր փողոցում և տարբերվում էր մյուս տներից: Հիշում եմ, թե ինչպես էին զբոսաշրջիկ հույն կանայք լացում՝ տեսնելով այս ամենը: Մայրս էլ էր հաճախ հուզվում: Երկար տարիներ չէի կարողանում գտնել այս ամենի իմաստը: Թեև ոչ մուսուլմանները «հավվել» էին՝ թողնելով տներն ու փողոցները, եկեղեցիներն ու աղբյուրները, սակայն նրանք շարունակում էին մեր քաղաքի մի մասը լինել, ապրել որպես սովերեններ: Թեև մեր պատմության դասագրքերում զգուշորեն բաց է թողնված նրանց վերաբերյալ նշումները, նրանց անունները ջնջված են, սակայն նրանք թողել են ինձ պես «հիշողների»:

Երկար տարիներ անց ես սկսեցի հասկանալ այս երկրի կարգն ու խնդիրները, հասկացա, որ հարցը «սոցիալական երկրաշարժն է», որն ավելի մեծ էր, քան ես փոքր ժամանակ կարող էի պատկերացնել: Եթե վերցնենք մինչ 1915 թվականի վիճակագրությունը և բերենք մերօրյա Թուրքիա, ապա այս երկրում պետք է ապրեր 18 մլն ոչ մուսուլման: 18 մլն ոչ մուսուլման՝ հայեր, հույներ, հրեաներ: Ի՞նչ տեսակի Թուրքիա կլինեք դա:

Մենք ավելի ինքնավստահ կլինեինք: Կունենայինք ոչ մուսուլման պատգամավորներ խորհրդարանում, ինչպես Օսմանյան կայսրության ազգային ժողովն էր: Մենք այլևս չէինք ունենա քրդական խնդիր: Մենք չէին լինի հասարակություն, որը կորցրել է իր հիշողությունը:

Մենք չէինք կախի «Ստամբուլը մինչ 1453 թվականը» գրությամբ պաստառ Թուրքիայի և Հունաստանի ֆուտբոլի հավաքականների միջև հանդիպման ժամանակ: Իմ ընկերներից Բեքիր Բերաթ Օզփիթը, ով ներկայացնում էր այդ դեպքն ինձ, ասաց, որ մենք այդ պաստառով հույն երկրպագուներին մի ուղերձ հղեցինք, որ մենք չենք զգում, թե Ստամբուլը մեզ է պատկանում, այն մերն է, սակայն նվաճված է, գրավված...

Եթե մենք չհալածեինք ոչ մուսուլմաներին, ապա կունենայինք խիզախություն նայելու մեր պատմության մութ էջերին, չէինք ամաչի «Կոստանդնուպոլիս» գրել Ստամբուլի հետ: Մենք խիզախություն կունենայինք վերաբացել Սուրբ Սոֆիայի տաճարը, որը կլիներ եկեղեցի/մզկիթ մուսուլմանների և քրիստոնյաների համար համատեղ: Մենք կընդունեինք Ստամբուլի հայկական ճարտարապետությունն իր ամբողջ շուքով: Մենք Օսմանյան կայսրության մեծ ճարտարապետ Մինանին կկոչեինք իր իսկական հայկական անունով՝ Արմեն Մինանյան: Եվ մենք կխոնարհվեինք այս մեծ վարպետի առաջ՝ ընդունելով նրա իսկական ինքնությունը:

Եթե մենք այսպիսի կարծրատիպեր չունենայինք, չէինք քննարկի, թե հույն պատրիարքը, ով իր ինքնավարությունը ստացել էր Մեհմեթ Նվաճող սուլթանից, էկումենիկ է, թե ոչ: Մենք կարող էինք ասել, որ մեր երկիրն ընդունում է քրիստոնեության խոշորագույն ճյուղերից մեկի առաջնորդին... Եթե մենք այդքան ինքնավստահություն ունենայինք, չէինք մերժի մեր անցյալը և հպարտ կլինեինք մեր երկրում մուսուլմանական և քրիստոնեական ինքնությունների համար: Մենք միայն ֆիզիկապես չէին սիրի Ստամբուլ, ինչպես դաժան տղամարդու սերն է միայն կնոջ ֆիզիկական գեղեցկության հանդեպ: Եթե մեզ մոտ լիներ ռասաների, ազգերի և լեզուների միասնություն, ապա Թուրքիան կարող էր խաղաղության կղզի դառնալ տարածաշրջանում: Կարո՞ղ ենք մենք հաղթահարել ազգայնամոլության այդ շեմը: Կարո՞ղ ենք մենք սիրել Ստամբուլը որպես Կոստանդնուպոլիս», գրում է թուրք հեղինակը: Գևորգ Պետրոսյան

Թուրքիայում ովքե՞ր են հակահայ թաֆնված հայերը. պարզաբանում են թուրք լրագրողները

Նայե՛քեր 16, 2012 | 00:04

Թուրքական Ususkanal.com.tr կայքը ներկայացրել է Թուրքիայում հայտնի որոշ գործիչների կամ զինվորականների ազգային պատկանելությունը, ըստ Chronicle ամսագրի լրագրող Թունջայ Օփչինի եւ Taraf պարբերականի լրագրող Մեհմեդ Բարանսուլի: Թունջայ Օփչինի եւ սկանդալային լրագրող Մեհմեդ Բարանսուլի համատեղ ներկայացրած «Դեշիրմեյի

բանակի վերջին պատերազմը» (Դեշիրմե-Օսմանյան կայսրությունում քրիստոնյաներից իրականացվող մանկահավաք) գրքում ազգությամբ հայ է հիշատակվում երդվյալ հակահայ, «Աշխատավորական» կուսակցության նախագահ, Եվրոպայում Հայոց ցեղասպանության ճանաչման դեմ ակտիվ պայքար մղող «Թալեաթ փաշա» կազմակերպության ղեկավար Դոդու Փերինչեքը:

Ազգությամբ հայեր են «Էրգենեկոն»-ի գործով անցնող մեղադրյալներ, խիստ հակահայ պաշտոնաթող գեներալ Վելի Քյուչուքը եւ Cumhuriyet թերթի նախկին լրագրող Իլհան Մելչուքը, պաշտոնաթող գնդապետ Մուսթաֆա Լեւենթ Գյոքթաշը:

Ըստ գրքում ներկայացրած փաստերի, հայ է նաեւ Վանի Հարյուրամյա համալսարանի նախկին ռեկտոր Յուջել Աշքընը:

Գրքում նշվում են ազգությամբ հրեա եւ հույն մի շարք այլ քաղաքական եւ զինվորական անձանց մասին:

Կգա այն ժամանակը, երբ Թուրքիայում կսկսեն հասկանալ, որ իրենց ժողովրդի մի հսկայական մասն այլ ծագում ունի.

**Միհրան Հակոբյան
13 Նոյեմբերի 2012 - 17:32**

Այսօր կարդացի («Ինչ երջանիկ եմ, որ թուրք եմ» գրությունը՝ Ստամբուլի հայկական դպրոցի ցուցանակի վերևում՝ <http://haynews.am/hy/1352806509>), որ թուրքական «Հաբեր7»-ի թուրք հոդվածագիր Էրքամ Այթավն է, անգամ, զարմացած, թե ինչու է Ստամբուլի հայկական դպրոցի ցուցանակի վերևում փակցված մի պաստառ (շատ ավելի մեծ վերտառությամբ)

ԱՆԻԿ ԵՄ, ՈՐ ԹՈՒՆԹ ԵՄ»:
Քեմալական այս կարգախոսը հետոսմանյան պետականաշինության հենասյունն է, որը գործում է 1920-ականների սկզբներից, երբ Աթաթուրքի գլխավորած քաղաքական ու զինվորական ուժերը ձեռնամուխ եղավ ազգայնական Թուրքիայի կերտմանը: «Թուրք» ասվածը քեմալականների համար էթնիկ ինքնասանվանում չէ, այլ

քաղաքացիություն, ճիշտ այնպես, ինչպես ֆրանսիացի կամ ռուսաստանցի:

Ինքնության շուրջ մտորումներն ու պատմական առաքելության փնտրտուքներն այսօր քուրքական հասարակության լրջագույն խնդիրներն են, որոնք իրենց հայելային անդրադարձն են ունենալու թուրքական պետականության հետագայի վրա: Թուրքական հասարակությունն ինչքան զարգանա, այնքան շատ է փորփրելու իր անցյալի մուօ էջերը, փորձելու հասկանալ Քեմալի ու նրա նախորդների գործունեության իրավական, արժեքային ու բարոյական կողմերը:

Անկասկած, կգան նաև այն ժամանակները, երբ Թուրքիայում կսկսեն հասկանալ, որ իրենց ժողովրդի մի հսկայական մասը իրականում ոչ թե թուրքական, այլ քրդական, հունական, հայկական, սլավոնական և այլ ծագում ունեն, կհասկանան, որ իրենց երկրում հռչակված հեղուկներն իրականում ուրիշի ստեղծած մշակութային ժառանգությունը յուրացրած, շենք-շինություններն ու ֆինանսները լափած արյունաբբուներ են եղել, կհասկանան, որ իրենք ոչ թե «փառապանծ թուրքերի» ժառանգներն են, այլ արյունաբբու մարդակերների հետնորդները:

Թե հասկանալուց հետո ի՞նչ եզրահանգում կանեն, կամ արդյո՞ք կմեղանչեն ու հային հայ կանվանեն, հույնին՝ հույն, իրենց էլ Աստված գիտի թե ինչ, դա արդեն հարցի մյուս և վիճելի կողմն է: Բայց, որ վաղ թե ուշ կհասկանան, դա փաստ է: **ՀՀԿ խորհրդի անդամ՝ Միհրան Հակոբյան**

Հ. Գ. Հազար տարում մարդակերը հազիվ դարձավ մարդասպան: **Հ. Թումանյան**

Մալաթիայի հայկական 2 եկեղեցիների վերանորոգումը շարունակվում է

Նոյեմբեր 15, 2012 | 18:06

Հրանտ Դինելի ծննդավայրում՝ Մալաթիայի Զավուսուլու թաղամասում գտնվող հայկական Սուրբ Երրորդություն եկեղեցու և Մալաթիայից 7

կմ հեռավորության վրա գտնվող Վանի գյուղի Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու վերանորոգման աշխատանքները շարունակվում են:

Ինչպես տեղեկացնում է Ստամբուլի հայկական «Ակոս»-ը, հայկական եկեղեցիների վերանորոգման աշխատանքներին մոտիկից հետևող Մալաթիայի հայերի միության նախագահ Խոսրով Քյուլեզավիրոյունցն ասել է, թե եկեղեցիների վերանորոգման առաջին փուլում մտքով է երկար տարիների ընթացքում ֆարերի վրա նստած հողը և բուսականությունը:

Մալաթիայի Սուրբ Երրորդությունը գործել է մինչև 1915-ը, որից հետո մինչև 1940-ը եղել է զինվորական պահեստ, այնուհետ մտնել է բախտի ֆունկցիոնի, իսկ Վանի գյուղի Սուրբ Գրիգոր եկեղեցին համարվում է 5-րդ դարի կառույց:

Հայկական եկեղեցիները վերանորոգվում են պետության կողմից:

Միջազգային

Քրիստոնյաները և ալավիները կմասնակցեն Սիրիայի քաղաքական կյանքին, Սիրիայի ընդդիմության ղեկավար

17 Նոյեմբերի 2012 - 17:27

Սիրիայի ազգային կոալիցիայի ղեկավար Ահմեդ Մուազալ-Հաթիբը վստահեցրել է, որ Սիրիայի կրոնական և էթնիկ փոքրամասնությունները առաջին հերթին քրիստոնյաները և ալավիները, կմասնակցեն «ապագա Սիրիայի» քաղաքական կյանքին:

Այս մասին է հայտարարել Ֆրանսիայի նախագահ Ֆրանսուա Օլանդը՝ Սիրիայի ընդդիմության ղեկավարի հետ հանդիպումից հետո:

Օլանդը նշել է, որ «Սիրիայի ընդդիմության նախագահը

վստահեցրել է, որ ապագա ժողովրդավարական Սիրիայում քրիստոնյաները և ալավիները իրենց մասնակցությունն են ունենալու Սիրիայի քաղաքական կյանքում»:

Հիշեցնենք, որ ավելի վաղ նշել էինք, որ Սիրիայի ազգային կոալիցիան, որը միավորում է ընդդիմադիր ուժերին, իր դիվանագիտական ներկայացուցչությունը և դեսպանը կունենա Ֆրանսիայի մայրաքաղաք Փարիզում:

Շասարակական

Հոկտեմբերի 27-ը, ՀՀԿ-ի պահվածքը և Սերժ Սարգսյանի հրաժարականի պահանջը

ՀՀԿ-ականները ժամանակ առ ժամանակ հիշում են 1999թ. հոկտեմբերի 27-ի ողբերգական դեպքերի մասին և փորձում հակառակորդների դեմ հանդես գալ այդ ահաբեկչության թեման շահարկելով: Մինչդեռ ով ով, բայց հանրապետականները պետք է լռեն այդ թեմայով, քանզի ակնհայտ է, որ ի պաշտոնե հոկտեմբերի 27-ը չկանխելու թիվ մեկ պատասխանատուն Ազգային անվտանգության այն ժամանակվա նախարար **Սերժ Սարգսյանն** էր, ով, ի դեպ, երջանիկ պատահականությամբ այդ օրը դահլիճում չէր:

Սերժ Սարգսյանի պատասխանատվության հարցն էր պատճառը, որ ՀՀԿ վաղամեծիկ ղեկավար **Անդրանիկ Սարգսյանը** Վազգեն Սարգսյանի եղբայր **Արամի** ու Կարեն Դեմիրճյանի որդի **Ստեփանի** հետ միասին

պահանջում էր հենց **Սերժ Սարգսյանի**՝ հրաժարականը (**տե՛ս կից տեսանյութը**): Այդ հիմա է Արամ Սարգսյանը փաստացի պաշտպանում Սերժ Սարգսյանին: 2000թ. «Հանրապետություն» կուսակցության ներկայիս ղեկավարը լրիվ այլ կերպ էր մտածում և այլ կերպ էր իրեն պահում: Ինչն է:

Դե քանի հանրապետականները հոկտեմբերի 27-ի մասին են հիշել, փորձենք հենց ՀՀԿ-ականներից պարզել, թե այն օրերին ով էր ճիշտ՝ **Անդրանիկ Սարգսյանը**, ով Սերժի հրաժարականն էր պահանջում, թե՛ ՀՀԿ այժմյան ղեկավարը, ում անարդարացիորեն էին կասկածում հանրապետականները: **Վերջապես, որտե՞ղ կլինե՞ր Սերժ Սարգսյանը հիմա և ի՞նչ կարգավիճակ կունենար, եթե չլինե՞ր հոկտեմբերի 27-ը:** Այս և մի շարք այլ հարցերի պատասխանները փորձեցինք ստանալ հայտնի կարգախոսից հետո **հավատացած** ու ասիական **փոխված** ՀՀԿ-ականներից:

ՀՀԿ խմբակցության ղեկավար **Գալուստ Սահակյանը** Անդրանիկ Սարգսյանի՝ Սերժ Սարգսյանի հրաժարականի պահանջի մասին մեր հարցն անգամ մինչև վերջ չլսեց՝ շտապելով պնդել, թե դա հոկտեմբերի 27-ի հետ որևէ կապ չունեցող գործոն է.

–Ես դրա ամիսն էլ եմ հիշում, ամսաթիվն էլ եմ հիշում: Քաղաքական դաշտում ամեն ձևի հեղաբեկումներ կարող են լինել: Քաղաքանության մեջ թաղի տղերք չեն և ոչ էլ ընկերներ են: Չեն լինում մշտապես բարեկամներ և թշնամիներ: Եթե խնդիր է առաջանում և քաղաքական թիրը կամ անձինք գտնում են, որ անհրաժեշտություն կա, բնականաբար, բոլոր տիպի ամբիցիաները բաց են թողնում: Մենք տարբեր բաների մասին ենք խոսում:

–Այսինքն, հոկտեմբերի 27-ի հե՛տ կապ չունե՞ր Անդրանիկ Սարգսյանի՝ Սերժի հրաժարականի պահանջը,–մեր ճշտող հարցին Գալուստ Սահակյանն այսպես արձագանքեց.

–Հասկանալի՛ է: Դրա համար եմ հետևյալ միտքն ասում. դա այնպիսի մի ժամանակաշրջան էր...ենք դեռևս մոտ երկու տարիների ընթացքում չէինք կարողանում տիրապետել մեզ, և խնդիրն այնպիսին էր դրված, որ բոլորը բոլորի վրա կասկածում էին, բոլորը բոլորի մասին խոսում էին, բոլորը մեղավորներ էին գտնում: Մենք կարողացանք հասնել նրան, որպեսզի հնարավորինս նպաստենք պետության հետագա զարգացումներին՝ դրակա՛ն առումով: Կոնկրետ, օրինակ, ես բոլորովին, երբևիցե չեմ կասկածել Սերժ Սարգսյանին: Եվ ո՛չ էլ ՀՀԿ-ն: Պարզապես, Սերժ Սարգսյանն այդ ժամանակ պաշտոնավարում էր և իր լիազորությունների շրջանակում էր, և մարդիկ գտել էին, որ կարելի էր նաև այդ ճանապարհով գնալ, բայց չի նշանակում, որ Գալուստ Սահակյանը կամ Անդրանիկ Սարգսյանը համաձայն են եղել և կասկածել են Սերժ Սարգսյանին:

Հետաքրքրվեցիքն նաև, թե այդ դեպքում **ինչո՞ւ ՀՀԿ այժմյան ղեկավարը չկարողացավ կանխել հոկտեմբերի 27-ը:**

–Հոկտեմբերի 27-ը չեմ կարծում, որ այն դրվագն է, որ այսօր պետք է մարդիկ գտնեն, որ մեղադրեինք, որ կարող

էին կանխել կամ մտածեինք, որ մասնակիցներ են եղել: Դա շատ բարդ քննարկվող թեմա է և այսօրվա այս քաղաքական սեթնեթանքներից, մոտեցումներից, ձևավորումներից դու քր խնդիր է: Դրա համար էլ ես շատ բարկացա, որ գնացել են նախօրեին այդ ոճրագործի մոտ մտնել: Դա ես համարում եմ ոչ բարոյական մոտեցում, պատասխանեց Գ. Սահակյանը:

ՀՀԿ խմբակցության ղեկավարին հարցրեցինք նաև՝ որտեղ կլինեն Սերժ Սարգսյանը հիմա և ի՞նչ կարգավիճակ կունենար, եթե չլիներ հոկտեմբերի 27-ը:

–**Դա անսահականալի, անտրամաբանական հարց է**, պատասխանեց նա՝ այդպես էլ կոնկրետ չպատասխանելով:

Նույն հարցերի մասին հետաքրքրվեցինք նաև հնարակ ՀՀԿ-ական Սանվել Բաղդասարյանի կարծիքով:

–**Կասկածների խնդիր չկար Անդրանիկ Մարգարյանի պահանջում**: Այդ կասկածները երբեք էլ խելոք մարդիկ չեն ունեցել: Այն ժամանակ տարածված կարծիք էր և՛ Ռոբերտ Քոչարյանին էին կապում հոկտեմբերի 27-ի հետ, և՛ Սերժ Սարգսյանին: Բայց Անդրանիկ Մարգարյանի՝ հրաժարականի պահանջը կապված է եղել ոչ թե կասկածների հետ, այլ ուղղակի ծառայողական պարտականությունների թերացման խնդիրն էր արծարծվում: Չէ՞ որ կայունության երաշխավորը երկրի նախագահն էր և Անվտանգության խորհուրդը,–ասաց Ս. Բաղդասարյանը՝ նաև վստահություն հայտնելով, որ եթե չլիներ հոկտեմբերի 27-ը, Սերժ Սարգսյանը մինևնայն է կլիներ քաղաքական էլիտայի մեջ և մեծ դերակատարում կունենար ՀՀ-ի քաղաքական կյանքում:

Հանրապետական մեկ այլ պատգամավոր Կարինե Աճեմյանն էլ ընդգծեց, որ երկար ժամանակ է անցել 1999 թվականի հոկտեմբերի 27-ից, շատ բան է փոխվել և այդ ժամանակի ընթացքում այն մարդիկ, ովքեր իրենց թույլ են տվել կասկածել Սերժ Սարգսյանին, հասկացել են, թե ով որտեղ է կանգնած, ով ինչով է զբաղված իրականում:

–**Հնարավոր է, որ դա պահի տակ արված հետևություն էր, բայց երբեք ո՛չ մտածված**: Բհարկե ես ինձ թույլ չեմ տա ասել՝ Անդրանիկ Մարգարյանը սխալ ուղու վրա էր, բայց հետագայում նրանք իրար հետ աշխատեցին և Անդրանիկ Մարգարյանի մոտ էլ, չեմ կարծում, որ հետո՝ այդ կասկածները նորից առաջացան կամ շարունակվեցինք: Ընդհանրապես, այդպիսի իրադարձությունները մարդկանց շոկային վիճակի մեջ են գցում և այդ պարագայում հնարավոր է, որ մարդիկ նույնիսկ սխալվեն, ինչո՞ւ ոչ: Եվ հետո, չեմ կարծում, որ այդ ողբերգությունը պետք է շահարկել: Հատկապես ո՛չ երկրորդ, ո՛չ երրորդ նախագահին չեմ կարծում, որ երբևէ այդ իրադարձությունը պետք լիներ,–մեզ ասաց Կարինե Աճեմյանը: Իսկ հարցը թե որտեղ կլինեն Սերժ Սարգսյանը, եթե չլիներ հոկտեմբերի 27-ը, նա չհասկացավ: Կրկնեցինք:

–Իր տեղում,–պատասխանեց Կարինե Աճեմյանը:

–**Այսինքն, էլի՞ երկրի նախագահ կլինեն**:

–Գիտեք, ես այդքան իմ երևակայությանը զոռ չէի տա (ծիծաղում է–Ա.Ս.): Իրականում այն ինչ եղել է, եղել է և

ես չգիտեմ՝ ինչպես կդասավորվեր մեր կյանքը: Կարող եմ միայն ասել, որ եթե չլիներ հոկտեմբերի 27-ը մենք հիմա և՛ տնտեսապես, և՛ շատ այլ առումներով շատ ավելի առաջ կլինեինք: Համաձայն եմ, որ դա մեզ բավականին հետ տարավ և համոզված եմ, որ առաջին հերթին Սերժ Սարգսյանին պետք չէր հոկտեմբերի 27-ը:

Եթե նախորդ ՀՀԿ-ականները համբերատար պատասխանում էին մեր հարցերին, ապա երիտհանրապետական **էդուարդ**

Շարմազանովը բավականին ջղաձգորեն և անքաղաքավարի պատասխանեց մեր հարցերին: Ներկայացնենք մեր հարցերն ու Շարմազանովի պատասխաններն ինչպես որ կա:

–**Դուք քննադատում եք Նաիրի Հունանյանին այցելողներին, բայց ինչպե՞ս եք վերաբերվում, որ թերևս այդ դեպքի հետ կապ ունենալու կասկածանքով ՀՀԿ այժմյան ղեկավարի հրաժարականն էր ժամանակին պահանջում ՀՀԿ նախկին ղեկավար Անդրանիկ Մարգարյանը**:

–Դրա մասին բազմաթիվ անգամներ խոսվել է: Այլ հարցեր տվեք,– նշեց Շարմազանովը:

–**Ի՞նչ է ասվել, կոնկրետ ես տեղյակ չեմ, կկրկնե՞ք**:

–Գնացեք, հենց ձեր սայտում վիդեոն դրել եք, գնացեք նայեք ինչ է ասվել:

–**Իսկ ինչո՞ւ Սերժ Սարգսյանը չկարողացավ կանխել հոկտեմբերի 27-ը, ինչը պարտավոր էր անել ի պաշտոնե**:

–(մի փոքր լռությունից հետո–Ա.Ս.) Աղջիկ ջան, դու ինձ հարցեր ես տալիս 15 տարվա առաջվա հետ կապված:

–**Ի՞նչ կապ ունի դա**:

–Լիքը բան կապ ունի:

–**Հանցագործությունը տարիների ժամկետայնություն ունի**:

–Կոնկրետ հարց տուր այսօրվանից, պատասխանեմ:

–**Կոնկրետ հարցնում եմ՝ ինչո՞ւ չկարողացավ կանխել, չի՞ թերացել արդյոք իր պարտականություններում**:

–Քո հարցը շահարկում է: Թերացել էր, չէր թերացել...կոնկրետ հարցդ ո՞րն է: Հոկտեմբերի 27-ի կազմակերպիչները և իրականացնողները իմ ազգի տականքներն են:

–**Հասկանալի է, բայց...**

–Ֆյոն, դե ես ազգի տականքների մասին չեմ խոսում: Երկրորդն էլ, եթե այլ հարց ունես, այլ հարց տուր: Հոկտեմբերի 27, մարտի 1 և ավելի հարցեր մի տվեք, որովհետև ես այն մարդը չեմ, որ պետք է գաս ստեղ իմ հետ շահարկվի:

Սրանից հետո Շարմազանովն ընդհանրապես հրաժարվեց պատասխանել մեր մյուս հարցերին:

Հատուկ ՀՀԿ խոսակցի և մնացյալ բոլորի համար ևս մեկ անգամ տեղադրում ենք այն նույն տեսանյութը, որտեղ Անդրանիկ Մարգարյանը պահանջում է Սերժ Սարգսյանի հրաժարականը. այնտեղ այդպես էլ չի նշվում, որ Անդրանիկ Մարգարյանը ոչ թե կասկածում է Սերժ Սարգսյանին, այլ պարզապես աշխատանքային թերացման կամ այլ բանի համար է նրանից հրաժարական պահանջում: Եվ ի վերջո, անգամ

պատճառն էլ կարևոր չէ: Կարևորն այն է, որ հետագայում Մերժ Սարգսյանը դարձավ նույն այդ պահանջի հեղինակ ՀՀԿ-ականների ղեկավարն ու նախագահի թեկնածուն՝ Անդրանիկ Սարգսյանի հանկարծամահ լինելուց հետո, իհարկե:

Արեգնագ Մանուկյան

Մշակույթ

Իրանահայ տպագրությունն եւ մամուլ

Դր. Էդիկ Բաղդասարյան

Գրքի սկզբնավորումը կապված է գրի ստեղծման հետ: Պտմական անցյալում մարդիկ գրել են քարե կամ կավե սալիկների վրա: Այսպիսի սալիկներով է մեզ հասել աշխարհի հնագույն գեղարվեստական երկը՝ ասորաբաբելական «գիլգամեշ» (մ.թ.ա. III հազարամյակ) դյուցազներգությունը: Հին Եգիպտոսում իբրեւ գրելու նյութ գործախվել է «պապիրոսը»: Մ.թ.ա. VII դ. պապիրոսը մուտք է գործել Հունաստան, ապա՝ Հռոմ: Մինչեւ այդ Հունաստանում եւ Հռոմում տարածված էր գրքի մի այլ նախատիպ պոլիպտիտը: Մ.թ.ա. II դ. Պերգամոն քաղաքում երեւան եկավ «նագաղաթը»: Մագաղաթյա ամենահին ձեռագիրը «Իլիական»-ի մ.թ.ա. III դ. գրված մի հատվածն է: 13-րդ դ. Եվրոպայում գրելու հիմնական նյութը դարձավ թուղթը, որը եւ՛ էժան էր, եւ՛ մագաղաթից հեշտ էր պատրաստվում: Գրքի զարգացման եւ ժողովրդականացման ազդակ էր տպագրության գյուտը: 1455-ին Յո. Գուտենբերգը մետաղյա շարժական տառերով հրատարակեց Եվրոպայում առաջին տպագիր գիրքը: Առաջին տասնամյակներում լույս տեսած գրքերը շատ նման են ձեռագրերին: Այդ պատճառով էլ մինչեւ 1501-ի հունվարի 1-ը տպագրված գրքերը կոչվում են խանձարուրային: 16-րդ դարում գրատպության արվեստը բարձր մակարդակի հասավ հատկապես Վենետիկում, Հռոմում, Ամստերդամում եւ Եվրոպական մի քանի այլ քաղաքներում: Գրքի տպագրության գործում դարագլուխ հանդիսացավ «վիմագրության» (լիտոգրաֆիա) գյուտը 18-րդ դարի վերջերին. դա հեշտացրեց բնագրի հետ նկարների տպագրումը գրքերը նկարագարողել են վաղ դարերից:

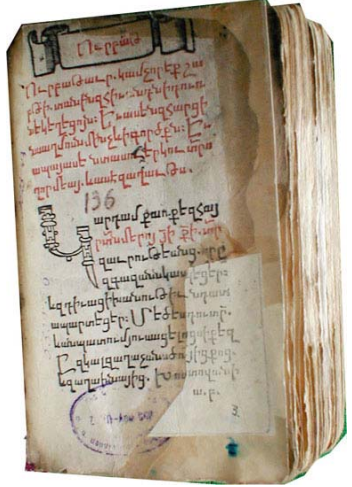
Հայերեն առաջին գրքերը՝ ձեռագիր մատյանները, ստեղծվել են 5-րդ դարում: Մեզ հասած հայերեն հնագույն ամբողջական ձեռագիր մատյանը 7-րդ դարի «Վեհամոր Ավետարանն» է: Չնայած տպագրության գյուտին, հայերեն ձեռագիր գրքերի ստեղծումը շարունակվեց մինչեւ 18-րդ դ. վերջը: Հայերեն ձեռագիր գրքերը ստեղծվել եւ ընդօրինակվել են հայաստանի եւ հայ գաղթավայրերի գրչության կենտրոններում (Էջմիածին, Հաղպատ, Սանահին, Տաթև, Գլաձոր, Վան, Աղթամար, Կային, Բաղեշ, Սիս, Եւն): Բնագիրը պատրաստվելուց հետո հանձնվում էր զարդանկարողին (ծաղկող), որը գծում ու գրում էր գլխագրերը, նկարում խորանները, կիսախորանները, սկզբնագարդերն ու վերջնագարդերը, բնագրի Բուլանդակությանը համապատասխան նկարները: 13-14 դդ. ձեռագիր գրքերի էջերում են ստեղծվել հայկական մանրանկարչության գլուխգործոցները: Թղթի վրա մեզ հասած առաջին հայերեն ձեռագիր գիրքը ընդօրինակվել է 981-ին: Մեզ է հասել շուրջ 25,000 հայերեն ձեռագիր գիրք, տասնյակ հազար ձեռագիր մատյաններ կորստյան եւ ոչնչացման են մատնվել օտար նվաճողների ձեռքով:

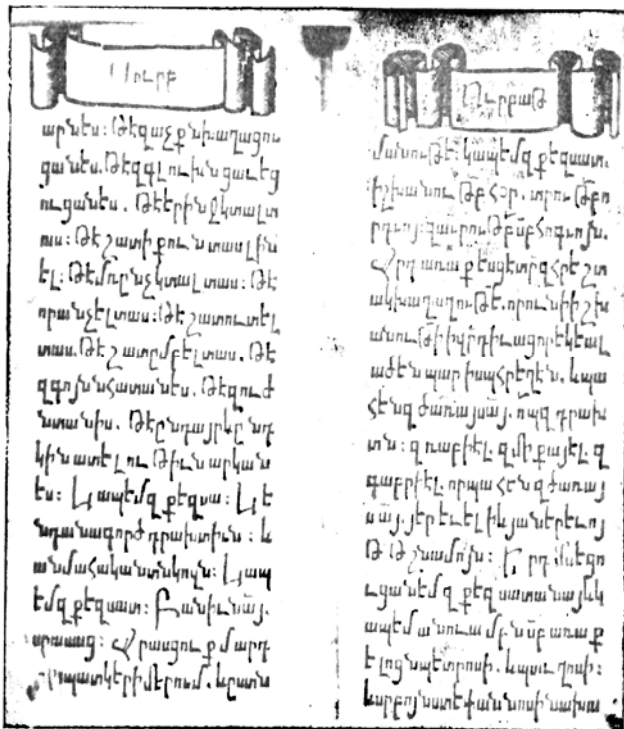
Առաջին հայ տպագրիչ Հակոբ Մեղապարտ

Հայերեն առաջին տպագիր գիրքը («Ուրբաթագիրք») լույս է տեսել Վենետիկում, 1512-ին Հակոբ Մեղապարտի ջանքերով: Այնուհետեւ տպագրության կիներոններ են դարձել Կ. Պոլիսը, Վիեննան, Մադրասը, Կալկաթան, Նոր Ջուղան, Պետերբուրգը, Նոր Նախիջևեւը, Աստրախանը, Մոսկվան, Շուշին, Թիֆլիսը, Բաքուն եւ այլ քաղաքներ:

Հայաստանում առաջին տպարանը բացվել է Էջմիծնում 1771-ին: Մինչեւ այժմ աշխարհի տարբեր քաղաքներում գործել են ավելի քան 300 հայկական տպարաններ: Հայերեն հնատիպ, այսինքն մինչեւ 1800-ը լույս տեսած, գրքերի թիվը 1000-ի է հասնում: 1801-1850-ին հրատարակվել է մոտ 1700 գիրք իսկ 1801-1920թ. լույս են տեսել 19,000 անուն հայերեն գրքեր: Խորհրդային Հայաստանում տարեկան տպագրվում էր մոտ 1000 անուն գիրք: Մոտավոր հաշվումներով՝ Խորհրդային Հայաստանում լույս է տեսել շուրջ 70,000 անուն գիրք: 1921-89թթ. Խ. Հայաստանում տպագրվել են

քանի հարյուր միլիոն տպաքանակով գրքեր: 1921-89-ին սպիտուքուն լույս է տեսել 25,000 անուն գիրք: Այսպիսով մինչև այժմ լույս տեսած հայերեն բոլոր գրքերի թիվը անցնում է 100,000 անուն գրքից, որի կեսից ավելին եւ տպաքանակի 80 տոկոսը տպագրվել է Խ. Հայաստանում: 1991 թ. «անկախ» Երրորդ Հանրապետությունում հայ գրքի հրատարակումը կրեց խիստ նվազում թե՛ թվի, թե՛ որակի տեսակետից:

Հայերեն առաջին տպագիր գիրքը՝ «Ուրբաթագիր»-ը, Վենետիկ, 1512

Հայ ժողովուրդը աշխարհում 11-րդ ազգն է, ինչ ստեղծեց իր ազգային տպագրությունը, այսպես.

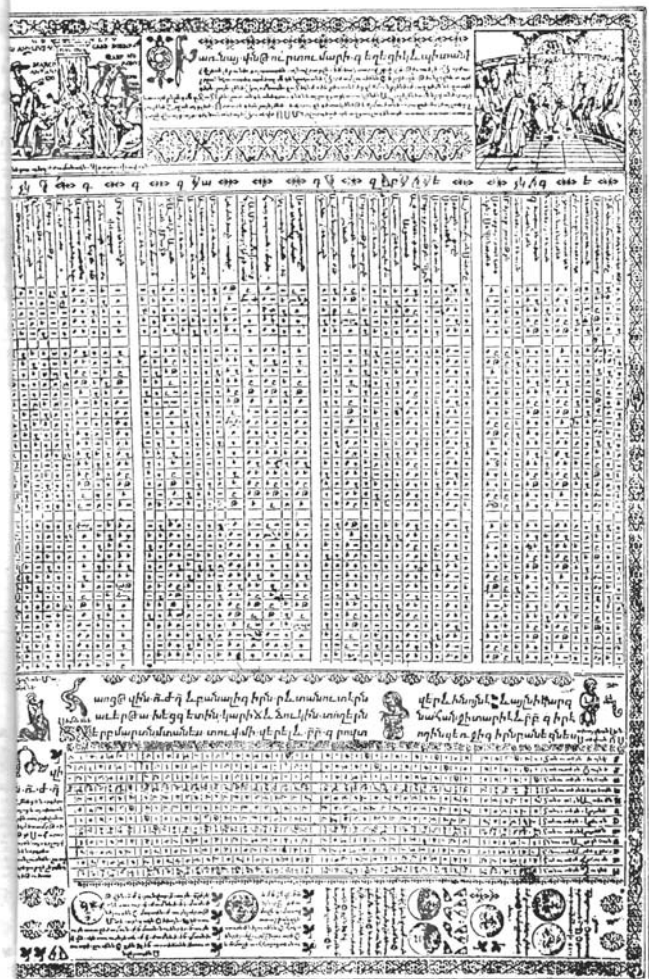
- 1-Գերմանիա, տպագրության տեր, առաջին երկիրը 1455թ.2
- 2-Իտալիա 1459թ.
- 3-Ֆրանսիա 1465թ.
- 4-Հոլանդիա 1468թ.
- 5-Սպանիա 1469թ.
- 6-Անգլիա 1472թ.
- 7-Դանիա 1477թ.
- 8-Շվեյցարիա 1478թ.
- 9-Պորտուգալիա 1479թ.
- 10-Ավստրիա 1487թ.

¹ - Հանրագիտակ, օրացույց. 1990թ., Երեւան, 1989, էջ 95:

² - Աշխարհում առաջին գրքի հրատարակման թվականը հարկ է ցել, սակայն, վստահարար դա 1455թ. նոյեմբերի 6-ից առաջ է եղել, հիշատակել են նաև 1447, նաև Ա. Գ. Առաքելյան, Հայ ժող. մտավոր մշակ. զարգացման պատմություն. հ.2, Երեւան, 1964, էջ 270-274:

11-Հայեր 1512թ.

Ուրեմն հայ տպագրությունը լույս աշխարհ եկավ շուրջ 57 տարի տպագրության գյուտից հետո:3

Առաջին փայերեն օրացույցի 12-րդ էջը, տպագրված 1565թ.

Հայ գիրքը Իրանում

405 թ. Մեսրոպ Մաշտոցը լույս աշխարհ բերեց հայոց գրերը, որով հիմք դրեց հայ գրականությունը: Այդ թվականից եւեթ սկզբնավորվեց հայ գիրքը եւ գրչության արվեստը հայերի մոտ:

Հայ ժողովուրդը լինելով մշակութասեր եւ գրասեր, ստեղծել է մեծ թվով գրչագրեր, որոնց մեզ մնացածների թիվը աշխարհում, ներկայումս հաշվում է շուրջ 30 հազար, որոնց մեծագույն հավաքածուն գտնվում է Երեւանի Մեսրոպ Մաշտոցի անվան մատենադարանում:

Հայերեն մեծ թվով գրչագրեր կան նաեւ Երուսաղեմի Սբ. Հակոբյանց Վանքում, Վենետիկի եւ Վիեննայի Մխիթարյանների մատենադարաններում, Չամառի վանքում, Լոնդոնի Բրիտանական թանգարանում,

³ - اسماعيل راينين. اولین چاپخانه ايران. تهران: ۱۳۴۷, ص ۴.

Վատիկանում, Փարիզի Նուպարյան գրադարանում, Միացյալ Նահանգներում եւ բազմաթիվ այլ վայրերում ու անհատների մոտ:

Հայերեն գրչագրերի մի հավաքածո ունի նաեւ Նոր Ջուղայի Աբ. Ամենափրկիչ վանքը՝ շուրջ 750 հատոր, որոնք պահվում են սբ. Ներսես Շնորհալի գրադարան-մատենադարանում, որի մի մասն էլ՝ շուրջ 50 գրչագիր՝ թղթյա եւ մագաղաթյա, ցուցադրված են վանքի թանգարանում:

Այս գրչագրերից քանիսը գրվել են Արեւմտյան Հայաստանում 10-16 դդ. նաեւ Նոր Ջուղայում 17-րդ դարի սկզբներից՝ 1607թ. եւ նրանցից հետո:

Ըստ Լ. Գ. Մինասյանի հետազոտության, ըստ 1991թ. տվյալների հայերեն գրչագրերը ամբողջ աշխարհում հաշվվում է շուրջ 28,000, որի մեծագույն մասը գտնվում է Մաշտոցի Անվան Մատենադարանում: Նշված գրչագրերը գտնվում են հետևյալ վայրերում.

-Մաշտոցի անվան մատենադարանում	13,623
-Երուսաղեմի Սրբ. Հակոբյանց մատ.	4,500
-Վենետիկի Մխիթարյանների մատ.	4,500
-Վիեննայի Մխիթարյանների մատ.	2,050
-Ձմմառի Վանքում (Լիբանան) մատ.	1,200
-Նոր Ջուղայի վանքում	750
-այլ վայրերում	777
գումարը՝	28,000 ⁴

Հայերեն գրչագրերի թիվը, շատ ավելին է եղել քան այն ինչ գոյություն ունի այժմ, նրանցից մի մասը ոչնչացել են ու անհետացել Հայաստան արշաված վայրենի հորդանների եւ զանազան այլ միջոցների՝ թալանի, հրդեհի եւ այլ պատահարների պատճառով: Այդպիսի կորուստից զերծ չի մնացել նաեւ Նոր Ջուղան: Այժմ Նոր Ջուղայի հավաքածոն եւս պարունակում է նոր Ջուղայում գրված մի քանի հարյուրի հասնող գրչագրեր: Մեծ թիվ են կազմում Մաշտոցի անվան Մատենադարանում գտնվող Նոր Ջուղայում գրված գրչագրերը, ինչպես եւ կան բավական թվով գրչագրեր տարբեր հավաքածուներում, ինչպես՝ Վենետիկում, Վիենայում, Երուսաղեմում եւ այլ վայրերում:

Իրանում հայկական հնագույն գրչագրերի օջախները գտնվել են Պարսկահայքում կամ ներկա Աստրպատականում:

Մասնա ծոերը՝ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ոչ նյութական մշակութային ժառանգության ցանկում

Փարիզում դեկտեմբերի 5-ին կայացած ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պաշտպանության միջկառավարական կոմիտեի յոթերորդ նիստի շրջանակներում քննարկվել է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Մարդկության ոչ նյութական մշակութային ժառանգության 2012թ.

Ներկայացուցչական ցանկում գրանցման համար Հայաստանի Հանրապետության կողմից ներկայացված «Մասնա ծոեր կամ Մասունցի Դավիթ Էպոսի կատարողական դրսևորումները» հայտը, տեղեկացնում են Արտգործնախարարության մամուլի ծառայությունից:

ՀՀ ԱԳՆ և Մշակույթի նախարարությունների միասնական և համակարգված ջանքերի շնորհիվ հայտը միաձայն ընդունվել է և ներառվել ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Մարդկության ոչ նյութական մշակութային ժառանգության 2012 թ. ներկայացուցչական ցանկում:

Այսօր Եղիշե Չարենցի հիշատակի օրն է

27/11/2012

Այսօր 20-րդ դարի հայ հանճարեղ բանաստեղծ Եղիշե Չարենցի հիշատակի օրն է:

Չարենցը հայ գրականության նորագույն շրջանում ընդարձակեց գեղարվեստական մտածողության հայեցողաշար, կանխորոշեց գրականության հետագա զարգացման ուղիները, թարմացրեց լեզուն, տաղաչափությունը, հարստացրեց գրական ժանրերը:

1935-ի փետրվարից Չարենցի դեմ սկսվել են քաղաքական հալածանքներ. 1937-ի հուլիսին բռնադատվել է, նույնիսկ 27-ին մահացել Երևանի բանտի հիվանդանոցում: Արդարացվել է հետմահու: Հայրենիքի կործանման ահավոր տագնապը սրտում՝ 1920-ին Չարենցը գրել է «Մահվան տեսիլ» բանաստեղծությունը, որը շարունակական դարձած ազգային ողբերգությունների խտացումն է: Երկրի ճակատագրով այրվող բանաստեղծը ճգնաժամային այդ

⁴ - Լ. Գ. Մինասյան. Գրչության արվեստը Նոր Ջուղայում. Ն. Ջ., 1991թ., էջ 10:

պահին պատրաստ էր դառնալ իր հայրենիքի վերջին գոհր.

Թող ո՛չ մի գոհ յպահանջվի ինձնից բացի, Ուրիշ ոտքեր կախադանին թող մոտ չգան, Եվ թող տեսնեն իմ այքերի մեջ կախվածի, Իմ բո բբ երկիր, լուսապսակ քո ապագան...

Չարենցի կերպարին անդրադարձել են ինչպես գրականության մեջ, այնպես էլ կերպարվեստում և կինոյում. նրա մի շարք բանաստեղծությունների հիման վրա գրվել են երգեր:

Մահմանվել է ՀԳՄ Չարենցի անվան մրգանակ: Երևանում գործում է նրա տուն-թանգարանը: Չարենցի անունով են կոչվել մի շարք փողոցներ, դպրոցներ, գրադարաններ, Չարենցավան քաղաքը, Երևանի գրականության և արվեստի թանգարանը: Երևանում կառուցվել է նրա հուշահամալիրը (1985 թ., քանդակագործ Նիկողայոս Նիկողոսյան), նրա անվան դպրոցի առջև տեղադրված է բանաստեղծի կիսանդրին:

Խոհեր

Մեր Անցած Ճամբան

Թ. Ղարախանյան Սիրակցի

Աղբուկաղ գյուղի, Հայ գյուղացու բարեգործական նպատակների համար տնկած այս աղբյուրի մոտի ծառաստանից արդյունք քաղելու համար, նախքան Գյուղատիրոջը հանդիպելի եւ իրենից օգնություն խնդրելի, մտածեցի, այդ ծառաստանի վերաբերյալ կառավարության Պաշտոնյաններին իմ հետազոտության արդյունքները ներկայացնեմ որտեղից մի հստակ դիրք ձեւավորեմ, ռիսկային քալ վերցնելու համար եւ ինչ գնով որ եղել է քսան երկու ծառ ձեռք բերեմ, դիրքս ուժեղ եր, համոզում ունեի որ արդար եմ համարում պահանջելու քսան երկու ծառ աղբյուրի մոտի ծառաստանից: *Անճարը կուտի բանջարի առակին* չէի հավատում, պարզորէն գիտէի Աղբուկաղ գյուղի հայության անցյալը. օտար ճանապարհ չկար, ունեի ծառաստանի բարեգործական անցյալի փաստ եւ սող վկայ նմանապես ունեի նույն գյուղից պարսիկ բնակիչներ որ ինձ հետ համամիտ անձեր էին: Առաջին քայլս վերցրի... պաշտոնական նամակ շարադրեցի բացատրելով նոր դպրոցի կարիքները եւ իմ հանդիպումս պրն. Մանասեր Ղարախանյանի իր տնում. գրելով Նոր Ջուղայի տան հասցեն, Նշելով որ ինքը բնիկ Աղբուկաղ գյուղից է եվ երբ գյուղի հայությունը գյուղովի ներգաղթեց Հայաստան իր ընտանիքին չհաջողվեց ներգաղթին միանալ եվ արդեն երբ երկրորդ անգամ մայրաքաղաք Թեհրան գնաց եւ դիմեց ներգաղթի հանձնախմբին արդեն Սովետական Միությունը դադարեցրել էր ներգաղթը եվ այդպես հետ մնաց ներգաղթից: Բայց ամենայն դեպս պրն. Մանասեր Ղարախանյանը հանձնախմբի անդամ է եղել այն բարեգործական միության որ հիմնադրեց **ԱՐԾԻՎ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ** Պարսկերենով-*մօսսեսսե* *խեթրիեհե Օղաք* - առավել ես հենց ինքը այն անձն է որ երեք մյուս հանձնախմբի անդամների հետ դրամ են հավաքել եւ գնացել Չարմահալ պարսկական ՍԱՄՈՒՆ անունով մի գյուղ եւ այնտեղից են տունկերը Աղբուկաղ բերել եւ այս ճշմարտությունը վկայում է այն մասին որ նախկին հայկական Աղբուկաղ գյուղի աղբյուրի մոտի ծառաստանի հիմնադիրները հայ գյուղացին է եղել եվ այսու եզրակացվում է որ ծառաստանը պատկանում է գյուղի ժողովրդին որովհետեվ իբրեվ վկայ՝ պրն. Մանասեր Ղարախանյանի անունից կարող եմ արձանագրել որ այս ծառաստանը չի ծախվել եւ մնացել է գյուղատեր **Իսմաիլ Խան Բայտիարին**:

Վանիկ Բաղդասարյան

**Թամար Փանոսյան
Հայերեն-պարսկերեն առածանի**

**زیانزدهای ارمنی-فارسی
تالیف تamar پانوسیان**

66- Սոտիկ հարեւանը լավ է, քան հեռու բարեկամը:
همسایه نزدیک به از برادر دور.

67- Շիտակ խաքը հանաքով կասեն:
چه شوخی ای که نصف بیشترش جدی نباشد.

68- Իշու քացուց չեն խառվի:
نیش عقرب نه از ره کینه است اقتضای طبیعتش این است

69- Հյուրն աստծունն է:
همان حبيب خدا است.

70- Աչքը տեսնի, սիրտը կուզի:
چشم می بیند و دل می خواهد.

در کنفرانس های علمی بین المللی ارایه شوند. این کتاب در آینده نزدیک به زبان های ترکی، روسی و انگلیسی ترجمه خواهد شد.

حماسه جاوید دلاوران ساسون ارمنی در فهرست ارزشهای معنوی و غیر انتفاعی یونسکو

در پاریس در مقر یونسکو ۷مین جلسه کمیته بین دولتی یونسکو مربوط به حفظ فرهنگ معنوی برگزار می گردد.

طی این جلسه مسئله مربوط به گنجاندن حماسه جاوید دلاوران ساسون ارمنی در فهرست ارزشهای غیر مالی یونسکو مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت. " ایرنوهی مارگاریان " کارشناس اداره میراث فرهنگی و هنر ملی وزارت فرهنگ کشورمان تاکید کرده است که در سال ۲۰۱۰ میلادی ارمنستان تقاضانامه را به یونسکو ارایه کرده و شش کارشناس به نفع گنجاندن این حماسه در فهرست ارزشهای غیر مالی رای داده اند. قابل ذکر است که در سال ۲۰۰۵ میلادی دودوک و صلیب های سنگی ارمنی وارد فهرست ارزشهای غیر مالی یونسکو شده اند. یاد آوری می کنیم که در سال ۲۰۰۰ میلادی کلیسا های " سانهین " ، " گقارد " ، " هاخپات " ، " اجماتزین " ، " سورپ هرپسیمه " ، " سورپ گایانه " ، " سورپ شوفاکات " و معبد " زوارتنوتس " وارد فهرست ارزشهای مالی جهانی یونسکو شده اند.

آموختن زبان ارمنی در ترکیه

ان

نزدیک به یک قرن پس از قتل عام ارامنه (۱۹۱۵-۱۹۱۶)، امروز شصت هزار ارمنی در ترکیه زندگی می کنند. در استانبول، جامعه ارامنه از یک شبکه آموزشی برخوردار است : شانزده مؤسسه که حدود سه هزار دانش آموز را زیر پوشش قرار می دهد. آنها مأموریت دشوار زنده نگه داشتن یک زبان و یک فرهنگ را دارند در حالیکه شناخت زبان ارمنی رو به افوال است، قربانی سلطه زبان ترکی.

«در دفتر را نبندید». خانم ماری نالچی چهره ای بسته و نگاهی مظنون دارد. با لباسهای تیره و خشک و رسمی اش، مدیر مدرسه «تارمانچاس»، که بیست و پنج سال است این سمت را به عهده دارد، حالت هائی از «خانم تاجر» را تداعی می کند. می پرسد : «چطور است که به این موضوع علاقه نشان می دهید؟». ارامنه ترکیه آدمهای محتاطی هستند، مخصوصاً وقتی مسئله مدرسه به میان کشیده می شود. آقای گارو پایلان، نماینده مدارس ارمنی، از پیش ما را آگاه کرده بود که

رییس فیده خواهان برگزاری مسابقات شطرنج در قره باغ شد

"گیرسان ایلیوژنیوف" رییس فیده در یک مصاحبه مطبوعاتی با خبرنگار خبرگزاری itogi.ru مسایل مربوط به برگزاری مسابقات شطرنج در قره باغ را مورد بحث و بررسی قرار داده است.

وی تاکید داشته است یک پیشنهادی در خصوص برگزاری بازی شطرنج در مرزهایی عرب-اسرائیلی میان کودکان عرب و اسرائیلی ارائه داده که مورد استقبال مقامات اسرائیل و فلسطین قرار گرفته است. رییس فیده خواهان برگزاری این چنین بازی های شطرنج در قره باغ میان کودکان ارمنی و آذری می باشد. البته این پیشنهادات هدف ثبت و رعایت صلح در مناطق مذکور می باشند

پیدا کردن کار مشکل اصلی ارمنیان مقیم سوریه است که وارد ارمنستان شده اند

خانم "هرانوش هاگوییان" وزیر امور ارمنیان مقیم خارج از کشور طی دیدار خود با خبرنگاران گفته است که از هیچ کوششی برای حل این مشکل فروگزاری نخواهد شد. باید گفت که برای ارامنه مقیم سوریه که وارد ارمنستان شده اند کلاس های ویژه ای برگزار می شوند که آنان بتوانند با شرایط و قانونگذاری فعالیت های کارآفرینان در ارمنستان آشنا شوند. باید گفت که بیش از ۳۰ شرکت و کمپانی ارمنستان برای ارامنه آنان پیشنهاد کار داده است.

در استانه ۱۰۰ مین سال نسل کشی ارامنه آرشیو ملی ارمنستان اسناد مهم و ویژه ای به جامعه بین المللی ارایه می کند

آرشیو ملی ارمنستان در آستانه ۱۰۰-مین سال نسل کشی ارامنه اسناد مهم و ویژه در مورد این جنایت را انتشار کرده و به جامعه بین المللی ارایه می کند.

چنان که "آماتونی ویرابیان" مدیر آرشیو ملی ارمنستان ضمن مصاحبه با "آرمن پرس" اعلام کرده است کتاب جدیدی در مورد "نسل کشی ارامنه در ترکیه عثمانی، خاطرات بازماندگان" و مجموعه اسناد سه جلدی در مورد خاطرات بازماندگان نژاد کشی در سال ۱۹۱۶ میلادی بزودی انتشار خواهند یافت. وی تاکید کرده است که این خاطرات بعد از یک سال از نسل کشی ارامنه نوشته شده اند و مردم حتی اسم های جنایتکاران را یاد داشته اند.

آقای " ویرابیان " گفته است که این مجموعه از نظر آن که مردم خاطرات، رنج و دردهای خود را ارایه کرده اند از اهمیت برخوردار می باشد. مردم که به علت ارمنی و مسیحی بودن کشته شده اند. قابل ذکر است که این اسناد می توانند

«مسئله امنیت مؤسسات آموزشی، بخصوص از زمان به قتل رسیدن هراث دینک، اهمیت بسیاری پیدا کرده است». قتل روزنامه نگار ارمنی به دست یک ترک ملی گرا در سال ۲۰۰۷، به واقع ترس ها را زنده کرده است. در مدرسه خانم نالچی، این بدگمانی در همه چیز عینیت می یابد: در زرادخانه دوربین های مدار بسته، در زنده های جلو پنجره ها و حتی در نگهبان دم در. با وجود گشاده روئی اش، آقای آتیلا شن، به اندازه یک نگهبان زندان، سخت گیر به نظر می آید: بدون قرار قبلی، امکان ندارد بتوانید وارد شوید. «هرگز مشکلی پیش نیامده، ولی برخی اهالی محله به مدرسه با نگاهی مشکوک نگاه می کنند. خوشبختانه، پیشداوری هایشان به محض آشنا شدن با ما، برطرف می شود.»

مدرسه در محله «اورتاکوی»، نزدیک پل بسفور که دو کناره شهر استانبول را به هم پیوند می دهد، واقع است. اینجا، یکی از خارجی - دیگری نشین ترین محله های پایتخت امپراتوری عثمانی بوده است: یهودیان بیشمار، یونانی ها و ارمنه در آن زندگی می کردند. علاوه بر دو مسجد، چهار کلیسا و دو کنیسه نیز در آن وجود دارد. امروز، کردها جای ارمنه را گرفته اند؛ تنها چند خانواده مانده اند. در ضمن، صدوپنجاه شاگرد مدرسه هم از دیگر نقاط کلان شهر می آیند، سرویس مینی بوس مدرسه این آمد و شد را ممکن می سازد.

دو مانع بزرگ: دولت ترکیه و زمانی که می گذرد در ترکیه، شانزده مدرسه ارمنی وجود دارد که پنج تای آنها دبیرستان هستند با تقریباً سه هزار شاگرد. همه آنها در استانبول اند، شهری که امروز نزدیک به تمامی شصت هزار ارمنه کشور در آن زندگی می کنند. تنها شرط پذیرش در مدرسه: ارمنی تبار بودن دست کم یکی از والدین.

تاریخچه این مدارس به امپراتوری عثمانی برمی گردد. در حکومت سابق پادشاهی، هر جمعیتی مسئول سازماندهی سیستم آموزشی خود بود. آن زمان، هزاران مؤسسه وجود داشت. امروز، چیزی از آنها باقی نمانده: قتل عام ارمنه در سالهای ۱۹۱۵ و ۱۹۱۶ (بین ۱ تا ۱۵ میلیون کشته، یعنی نزدیک به دو سوم جمعیت ارمنه امپراتوری عثمانی)، و سپس کشتار و مهاجرتهای پی در پی، مدارس را از فرزندان خالی کرده است.

جمهوری ترکیه، که آتاتورک در سال ۱۹۲۳ بنیان نهاد، وجود این نهادهای جمعیتی را به زیر سؤال نبرد و ترجیح داد یک نظام ترکیبی ایجاد کند: دولت، مدارس را تحت قیمومیت خود قرار داد، ولی آنها را دولتی نکرد. به هر مدیرمدرسه یک معاون ترک تبار تحمیل کرد، که از سوی وزارت آموزش ملی منصوب می شد. آموزگاران حقوق بگیر دولت، تدریس فرهنگ ترک (زبان، تاریخ و جغرافیا) را به عهده داشتند، سایر دروس به زبان ارمنی توسط آموزگاران تدریس می شد که حقوقشان را از خود مؤسسات از طریق بنیادهایشان دریافت می کردند.

در سال ۱۹۷۴، هنگام دخالت نظامی ترکیه در قبرس، اقداماتی علیه اقلیت های مسیحی اتخاذ شد. آقای پایلان با تأسف می گوید: «پیش از این، دولت، بنا بر پیمان لوزان [که در سال ۱۹۲۳ با قدرتهای اروپایی به امضا رسید]، سرمایه این مدارس را تأمین می کرد، حتی به مقدار ناچیز. ولی از سال ۱۹۷۴، دولت دیگر هیچگونه کمکی نمی کند. به ما اعتماد ندارد». به این ترتیب، مدارس به بنیادها وابسته اند. چنانچه این بنیادها از اموالی برخوردار باشند، درآمدی به دست آمده از آن می تواند تأمین مالی را ممکن سازد؛ اگر نه، فقط می توانند روی نیکوکاری جامعه ارمنه حساب کنند. زیرا، این مدارس با وجود اینکه خصوصی هستند ولی پولی نیستند. پدرومادرها یک مبلغ سالیانه یا ماهیانه برای مدرسه بچه هایشان نمی پردازند. اگر به آنها رجوع می شود، برای پرداخت کمکی است که به تناسب درآمد خانواده متغیر است.

مدارس اقلیت ها مأموریت مهمی را به عهده دارند: آنها می بایست یک زبان و یک فرهنگ را زنده نگه دارند. اما در این راه با دو مانع بزرگ روبرو می شوند، دولت ترکیه و زمانی که می گذرد. چون زبان ارمنی در هیچ کجای دیگر تدریس نمی شود. هیچ دانشگاهی رشته زبان و تمدن ارمنی ندارد؛ هیچ استادی در ترکیه تربیت نمی شود. این مدرسین که توسط بنیاد مدرسه انتخاب می شوند - انتخابی

که بایست به تأیید وزارت آموزش ملی برسد -، ریشه های اجتماعی بسیار متنوعی دارند. با اینهمه همگی آنها ارمنی هستند، زبان ارمنی را در خانواده یاد گرفته اند پیش از آنکه آن را نزد خود کامل کنند. خانم ماری کالاباجی به طور تصادفی به آموزش روی آورده است. با داشتن یک دیپلم مدیریت، در رشته خود کار پیدا نمی کرد. به وی توصیه کردند، جهت اش را عوض کند. امروز هفت سال است که زبان درس می دهد. او دو سال است که در اورتاکوی به سر می برد و پنهان نمی کند که بدون این شغل، هرگز نمی توانست به این خوبی با زبان مادری اش آشنا شود. با لبخندی بر لب می گوید: «وقتی که شروع به تدریس کردم، کلی چیز یاد گرفتم. و تا امروز هم ادامه دارد.»

شاگردانش سطح کم و بیش متفاوتی دارند. او توضیح می دهد که: «ارمنی زبان دشواری است. بعضی ها مشکلی ندارند ولی برخی دیگر به سختی یاد می گیرند.» شاگردان اورتاکوی اغلب اوقات بین خود به زبان ترکی حرف می زنند، حتی در مدرسه. مدیر مدرسه می افزاید: «آنها در ترکیه زندگی می کنند. طبیعی است که ترکی را بهتر از ارمنی حرف بزنند». ولی دشواری زبان تنها مسئله نیست. سیستم آموزشی ترکیه به هیچوجه فراگیری این زبان را تشویق نمی کند. آقای مورات گروگلو که تمام تحصیلاتش را در مدارس ارمنی انجام داده است، می گوید: «در دبیرستان، بعضی از دوستان من کم به کلاسهای ارمنی می رفتند. کسی هم آنها را تویخ نمی کرد.» در واقع، امتحانات کنکورهای سراسری برای ورود به دبیرستان و دانشگاه به زبان ترکی هستند.

همه پدرومادرها اسم فرزندانشان را در مدارس اقلیت ها نمی نویسند. و آتهائی که به اینگونه مدارس می روند، تمام تحصیلاتشان را در آنجا انجام نمی دهند: اغلب پس از دوره ابتدائی یا بعد از راهنمایی، بیرون می آیند. خانم نورا میدانوگلو که تحصیلاتش را در یک مدرسه ابتدائی ارمنی شروع کرده، پیش از آنکه به کالج آمریکائی رابرت در استانبول برود، که یکی از معتبرترین مدارس ترکیه است، توضیح می دهد: «مؤسسات ارمنی، مخصوصاً دبیرستان ها، صاحب نام ترین دبیرستانها نیستند. برخی اوقات، آنها را به عنوان لاستیک یدکی تلقی می کنند. پدرومادرها ترجیح می دهند فرزندانشان را به مؤسسات فرانسوی، انگلیسی، آلمانی و غیره بفرستند.»

«دیگر فرهنگ عامه ای وجود ندارد»

طرز فکرها در ترکیه متحول شده است. کشور آغوش خود را به روی اقلیت ها گشوده است که آسان تر می توانند هویت خود را آشکار سازند. خانم کالاباجی اشاره می کند که: «امروز، دیگر از اینکه در بیرون ارمنی حرف بزنم نمی ترسم. کوچک که بودم، هرگز مادرم را «ماما» صدا نمی کردم، می گفتم «آنه» [به ترکی]، برای اینکه کسی نفهمد که ما مسیحی هستیم». با این همه، این زبان به همراه فرهنگش آهسته آهسته در ترکیه محو خواهد شد. ارمنه نگران این موضوع هستند. آقای پایلان با نگرانی می گوید: «در خانواده ها، امروز خیلی کم به زبان ارمنی صحبت می شود. فرهنگ عامه ارمنی دیگر وجود ندارد. به آموختن اصول پایه به بچه ها اکتفا می شود، به اندازه ای که بتوانند در زندگی روزمره گلیم خود را از آب بیرون بکشند.»

مشاهده ای که آقای سرکیس سروبیان، یکی از بنیانگذاران «آگوس»، عنوان اصلی ترین روزنامه اقلیت ارمنی، را اصلاً به تعجب وانمی دارد: «کم اند ارمنه ترکیه که زبان ارمنی را حرف می زنند. شاهدش نیز این است که اکثر مقاله های روزنامه آگوس به زبان ترکی است.» فقط چهار صفحه از بیست و چهار صفحه روزنامه به زبان ارمنی است. آقای سروبیان با روشن بینی اشاره می کند: «اگر نه، هیچکس روزنامه را نمی خرد.»

جمعیت ارمنه دریافته است که مدارس به تنهایی نمی توانند یک زبان را زنده نگه دارند. ولی بیرون کشیدن آن از موضعی که در آن قرار گرفته، وظیفه بسیار دشواری است: هنگام آخرین اصلاحات بزرگ آموزشی، که در بهار ۲۰۱۲ به تصویب رسید، تدریس زبان ارمنی در مدارس دولتی مورد پذیرش واقع نشد. به ناچار بایست به همین سیستم فعلی اکتفا کرد.

منبع: مجموعه اسناد تاریخی نژادکشی ارمنیان در امپراتوری عثمانی - ابروان ۱۹۹۱
گردآوری و ویرایش: پرفسور آکادمیسین م.گ. نرسیسیان
ترجمه: ادیک باغداساریان (ا.گرماییک)

در باره شقاوت های سربازان ترک در بایزید

بایزید، دسامبر ۱۹۰۷

توصیف اوضاع ارمنیان غیر ممکن است. آنان را مورد ضرب و شتم قرار می دهند در حالی که هیچ کس به یاری آنان نمی شتابد و شکایت های آنان راه به هیچ جانی برد.

خانه های آنان چپاول می شود، دختران زیبا روی به یغما می روند. دشت ها ویران و په بیابان تبدیل شدند. هرگاه کسی از خانه بیرون بیاید اطمینان ندارد که سالم باز خواهد گشت.

در ماه ژانویه سربازان با زور دختران ورنویان، هوانس غازاریان، ماردبروس آواکیان، مگردیج هاگویان را بردند...

در آردزآپ چهار سرباز شایه وارد خانه خاجاتور خالاتیان شدند تا دخترش را بدزدند و به همسرش تجاوز کنند. لیکن خاجاتور در برابرشان مقاومت می کند و در اثرشلیک گلوله کشته می شود و فرزندش مجروح و پس از پنج روز جان می سپارد. خانواده های ارمنی در التهاب و بحران بشری برند.

مسافران ارمنی دستگیر و به زندان می افتند و تنها با پرداخت خون بهای هنگفت آزاد می شوند. زندانیان از فرط گرسنگی جان خود را از دست می دهند.

22/11/2012 18:40:00Oratert News Portal

دادگاه اروپایی حقوق بشر بار دیگر ترکیه را تنبیه کرده است. باید گفت که این دادگاه فعالیت های کارمندان پلیس در زندان بایرامپاشا در نوزدهم دسامبر سال ۲۰۰۰ را محکوم کرده است.

رسانه های گروهی ترکیه گزارش می دهد که زندانیان زندان محکوم علیه کارمندان شکایت کرده اند. دادگاه اروپایی حقوق بشر نیز در این خصوص تصمیم اتخاذ کرده و در آن به طور واضح تاکید می کند که ترکیه بار دیگر مرتکب نقض قوانین حقوق بشر می شود. طبق تصمیم این دادگاه، دولت ترکیه باید برای زندانیان ۱۵ هزار یورو پرداخت نماید. باید تاکید کرد که دادگاه اروپایی حقوق بشر در طول سال چند بار درخصوص ترکیه این چنین تصمیمی را اتخاذ می کند.

ماهنامه ارمنی - فارسی زبان

لوئیس

صاحب امتیاز، مدیر مسئول و سردبیر

ادیک باغداساریان

نشانی نشریه: تهران صندوق پستی ۹۴۸۸-۱۵۸۷۵

پست الکترونیکی: louys_monthly@yahoo.com

نشانی اینترنت: www.louysonline.com

چاپ احسان - تهران خیابان انقلاب شماره ۱۱۹۸ کدپستی ۶۳۵۶۱-۱۳۱۵۷ تلفن ۶۶۹۹۵۷۶۱

۲۰ صفحه تک شماره ۵۰۰ تومان

اشتراک مجله: تک شماره ۵۰۰ تومان ایران یک سال ۶۰۰۰ تومان خارج ۵۰ دلار

شماره حساب ۱۴۰۶۸۶۴۹۲ بانک تجارت شعبه عجیدیه سه راه ارمنه

- ♦ مقالات و دیدگاه های مندرج در ماهنامه «لوئیس» لزوماً بیانگر موضع مدیر مسئول و هیئت سردبیری نیست.
- ♦ مقالات، عکس ها و مطالب رسیده باز گردانده نمی شود.
- ♦ نشریه در حکم و اصلاح مقاله ها مجاز است.
- ♦ استفاده از مطالب «ماهنامه لوئیس» با ذکر مآخذ آزاد است.

Լույս է տեսել
Դր.Էդիկ Բաղդասարյանի
«Իրանահայ Համայնքի
Ամբողջական Պատմություն»-ը
10 հատորով

դիմել edbagh@yahoo.com
1-818-627-8643
1-647-204-2414

Էդիկ Բաղդասարյան

Ի

Էդիկ Բաղդասարյան

Հ

Իրանահայ Համայնքի
Ամբողջական Պատմություն

Ա

10 հատորով

Տարր 1

Պ